

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 16. PROSINCE 1936

ZA KČ 2.—

Presidentův rok

AMICUS

Kdy bude válka?

F. PEROUTKA

Povídky a noviny

JAROMÍR JOHN

Novinky o sovětské mládeži

STULTUS

Německá propagace a ČSR

ECONOMICUS

Rozprava s národním studentem

J. KLADIVA

Rozhoduje Evropa o příští světové válce? — Právní bezpečnost

„Venkov“ čaruje — Moderní stavby na betonovém písku

Inseráty, které patří před veřejnost — O monopol filmového zpravodajství

Již zítra nastanou dny radosti!

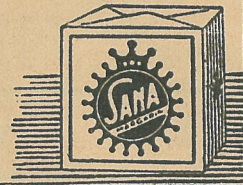
To již budou na stole lahodná vánoční jídla. Sana dá jídlům tu pravou jemnost a vláčnost -

na vánoce vaříme a pečeme jen se Sanou.

SANA VŽDY ČERSTVÁ

Zde recept:

mléko
žloutky z vajec
kokosový olej
olej z burských oříšků
rostl. lecithin

MOVADO

PRECISNÍ HODINKY - SVĚTOVÉ POVĚSTI!

Loutky, divadla

zn. JEKA v la provedení
a lemné u výrobce

Jan Král, Praha VI,

Na Slupi 13 (T. 344-96) Ceník zdarma

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI., budova
Všeobecného pensijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-33

PŘÍŠTÍ VEČER KONÁ SE VE STŘEDU 13. LEDNA 1937.

Podmínky členství: Členem může se stát ten, kdo bude přijat výborem na doporučení jeho dvou členů. Zápisné jednou pro vždy Kč 50, roční příspěvek činného člena Kč 80, rodinného Kč 40, akademického Kč 20 (zápisné Kč 10), zakládajícího Kč 2.000 jednou pro vždy.

Hosté mohou přicházeti do klubu na jeden nebo tři večery, jestliže je výbor pozval a člen uvedl.

ÚVAHY A PŘEDNÁŠKY KLUBU PŘÍTOMNOST:

1. č. P. N. Miljukov: Masaryk a Beneš, již II. vydání! — 2. č. Walter Tschuppik: Německo 1926—1936 a Československo. Vyšlo v nakladatelství Fr. Borový; svazek Kč 4.

Sanatorium dra Borůvky

PRAHA II, LEGEROVA UL. 61n.

Ústav pro choroby chirurgické, ženské a porody

Telefon 212-3-7, 379-0-6, 332-3-8

Na obvyklém středním večírku klubu „Přítomnost“ promluvil dne 9. XII. 1936 pan ministr Zajíček. Ve svém úvodním proslovu zdůraznil existenci čsl.-německého problému, ale také nutnost, aby z důvodů vnitro i zahraničně politických byl co nejdříve uspokojivě vyřešen. Zmínil se při tom o potížích, s kterými se aktivistická složka německého menšinového života setkává i o kritice, často neodpovědné a přísne, již bývá podrobena, ale také o radostném vědomí, že vykonala svou účást a odpovědnost na vnitřním budování tohoto státu prospěšné dílo. Ministr Zajíček žádal přímé respektování menšinových práv a oprávněných, ústavou zaručovaných požadavků, tedy politiku demokratickou, která jest zárukou spokojenosti německé menšiny. Svoboda její nesmí být naštřbena a při řešení menšinových problémů se nesmí demokratické měřítko opomíjet. Pak charakterizoval neaktivisty, k nimž patří fašisté, komunisté a sudetoněmecká strana. Fašisté jsou autoritářští, komunisté hlásají diktaturu jedné třídy a jsou ideologicky závislí na cizí velmoci a sudetští Němci stojí také na principu totality a autority.

Přednášející žádal, aby sudetští Němci byli považováni za státní národ a ne za menšinu. Právo k tomu by jim dávala početnost, vysoká kultura a duchovní tradice. Zadržal požadavek kulturní autonomie, odmítl však autonomii teritoriální. Poukázal na nebezpečí případné budoucí vojny, která by značila zánik sudetoněmecké oblasti. Na druhé straně však připomenul, že existence tohoto státu je zaručena jedině jeho demokratickou formou. Vytýká vládu, která prováděla pozemkovou reformu, že vycházela málo vstříc něm. menšině, více připouští, že se jí vyšlo vstříc při reformě lesní. Důležitým označil požadavek, aby v německých územích byli pokud možno zaměstnáni němečtí dělníci, aby na správu státu byli ve větší míře účastni němečtí úředníci. Na konec podal zajímavou charakteristiku německého aktivisty: aktivista uznává nekompromisně stát, je pro jeho udržení, a je stranami, které trvají na existenci a basi tohoto státu pokládán za partnera.

Svoji přednášku skončil p. min. Zajíček přáním zdárného růstu čsl. státu a v jeho rámci také jeho menšin, doufaje v šťastnou jeho budoucnost.

OBSAH 49. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Člověk a instituce. — JOHN GUNTHER: O povaze a politice Léona Bluma. — Německo zakazuje uměleckou kritiku. — OTTO RÁDL: André Gidovo zklamání ze SSSR. — VLADIMÍR VONDRÁČEK: Hygiena duševní. — Z. SMETÁČEK: Česká troufalost: žítí po svém. — Styl práce. — Těšínské intermezzo. — Jak odcházejí. — Výživa a — politika. — Nadprodukce interpelací. — Národní student odpovídá. — O celostátní týdeník.

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. poř. a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TŘÍDA Č. 62

Darujte zdraví!

Orig. Elektro-Lux chladíčka a vysavač prachu sřeží zdraví celé rodiny. Odborníci je obdivují, hospodyně je žádají. Využijte našich zvlášť příznivých vánočních podmínek a možnosti výměny.

Elektro-Lux akc. spol., Praha I., Na Příkopě 33, a ve všech větších městech republiky.

Nejvděčnějším vánočním darem je dobrá, pěkná kniha

Vybrali jsme z našich novinek knihy nejlepší. Najdete mezi nimi jistě knihy pro sebe i pro své milé. Zavděčíte se jim, neboť dobrá kniha je dar, který poskytuje trvalou radost a který neztrácí časem. Pro kulturního člověka je darem nejmilejším a nejvítanějším.

T. G. Masaryk: ČESKÁ OTÁZKA. NAŠE NYNĚJŠÍ KRIZE
4. vydání s 10 fotografiemi.
62 Kč, váz. 74 Kč.

— **OTÁZKA SOCIÁLNÍ**
3. vydání. Díl první. 54 Kč, váz. 66 Kč.

— **SVĚTOVÁ REVOLUCE**
Vyznamenána Státní cenou 1925. 19. vydání. 57 Kč, váz. 69 Kč; levné lidové vydání 38 Kč, váz. 48 Kč. (Společně s Orbisem.)

— **CESTA DEMOKRACIE. SOUBOR PROJEVŮ ZA REPUBLIKY**

Díl první: Projevy z let 1918 až 1920. 3. vydání se 72 fotografiemi. 70 Kč, váz. 82 Kč.

— Díl druhý: Projevy z let 1921—1923. 2. vydání se 77 fotograf. 70 Kč, váz. 82 Kč.

Edvard Beneš: SVĚTOVÁ VÁLKA A NAŠE REVOLUCE
3. vydání. Tři díly váz. 230 Kč; levné lidové vydání 90 Kč, váz. 120 Kč. (Společně s Orbisem.)

K. Č.: HOVORY S T. G. MASARYKEM
Nové, jednosvazkové vydání s 16 fotograf. Váz. 60 Kč, v polopergamenu 75 Kč. (Společně s Borovým.)

Emil Ludwig: DUCH A ČIN. ROZMLUVY S MASARYKEM
5. vydání s 16 fotografiemi. 38 Kč, váz. 50 Kč.

MASARYK VE FOTOGRAFII
(S předmlouvou Karla Čapka)

BENEŠ VE FOTOGRAFII (S předmlouvou F. X. Šaldy)

ŠTEFÁNIK VO FOTOGRAFII
(S předmlouvou Milana Hodži)
Každé album má 96 stran hlubotiskových fotografií a stojí váz. 75 Kč; celá trilogie 225 Kč. (Společně s Orbisem.)

Rudolf Olden: HITLER
3. vydání s 19 fotografiemi. 38 Kč, váz. 50 Kč.

Jaroslav Kratochvíl: VESNICE
2. vydání s 5 obrázky Václava Špály. 24 Kč, váz. 36 Kč.

Marie Majerová: SIRÉNA
Vyznamenána Jiráskovou cenou hlavního města Prahy 1936. 2. vydání 54 Kč, váz. 66 Kč.

Milena Nováková: TEĎ NEBO NIKDY
2. vydání. 48 Kč, váz. 60 Kč.

Josef Kopta: TŘETÍ ROTA
Vyznamenána Mimořádnou státní cenou 1925 a cenou České akademie 1925. 17. vydání s 33 obrázky Františka Janouška. Dva díly 75 Kč, váz. 99 Kč.

— **TŘETÍ ROTA NA MAGISTRÁLE**
Vyznamenána Jiráskovou cenou hlavního města Prahy 1928. 13. vydání s 27 obráz. Františka Janouška. Dva díly 60 Kč, váz. 84 Kč.

Josef Kopta: TŘETÍ ROTA DOMA
4. vydání se 45 obrázky Františka Janouška. Dva díly 85 Kč, váz. 109 Kč.

Jaroslav Kratochvíl: PRAMENY
Vyznamenána Jiráskovou cenou hlavního města Prahy 1935. 5. vydání. Dva díly 84 Kč, váz. 108 Kč.

Josef Kallinikov: MNICHOVÉ A ŽENY
2. vydání. Tři díly 134 Kč, váz. 170 Kč.

— **PŘI ŘEKÁCH BABYLONSKÝCH**
Dva díly 58 Kč, váz. 82 Kč.

William Gerhardt: MARNOST
2. vydání. 28 Kč, váz. 40 Kč.

John Dos Passos: DVAAČTYŘICÁTÁ ROVNOBĚŽKA
2. vydání. Dva díly 66 Kč, váz. 90 Kč.

Lucien Fabre: RABEVEL
Vyznamenána cenou Akademie Goncourtů 1925. 2. vydání. Dva díly 70 Kč, váz. 94 Kč.

Marie Majerová: ZÁZRAČNÁ HODINKA
3. vydání se 4 obrázky Josefa Lady. Kartonovaná 35 Kč.

Teki Odulok: SOBÍ LIDÉ
2. vydání s 13 obrázky V. Kurdova. Kartonovaná 35 Kč.

Objednejte si knihy co nejdříve, aby objednávka mohla být vyřízena včas a pečlivě. Dostanete je také na splátky. Podrobný seznam vám rádi pošleme.

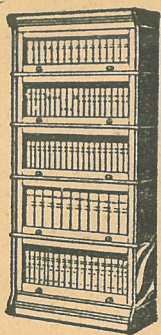
U všech knihkupců!

Nakladatelství

V knihkupectví Čin, Praha II, Lazarská 8 - Telefon 328-82

Praha II., Karlovo náměstí 27. - Telefon 338-86

Vánoční dárek každému!

Amer. nastavovací
knihovna

Počet a sestava dílů dle přání

Dodá všude, levně

J. Klíma,

továrna amer. kancel. nábytku

Praha II, Vodičkova 22. Telefon číslo 295-02

POD STROMEČEK Mladým lidem knihy veršů

Ch. Baudelaire: Květy zla.

Přeložil Sv. Kadlec. Brož. 50 Kč, váz. 60 Kč.

S. Buonaccini: Odi et amo. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Tristan Corbière: Žluté lásky.

Přeložil Jindř. Hořejší. Brož. 20 Kč, váz. 30 Kč.

V. Fischl: Hebrejské melodie.

Brož. 18 Kč, váz. 28 Kč.

Fr. Halas: Dokořán.

Početno I. cenou v básnické soutěži Melantricha. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Fr. Halas: Sepie. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

St. Hanuš: Housle a ruka. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

K. Hlaváček: Žalmy. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Vl. Holan: Triumf smrti. Brož. 12 Kč, váz. 22 Kč.

Fr. Hrubín: Krásná po chudobě.

Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Fr. Hrubín: Zpíváno z dálky.

Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Fr. Jammes: Okna do nebe.

Přeložil Sv. Kadlec. Brož. 35 Kč, váz. 45 Kč.

Sv. Kadlec: Přiliv. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

Boris Pasternak: Lyrika.

Přeložil Josef Hora. Brož. 20 Kč, váz. 30 Kč.

Jar. Seifert: Jablko s klína. Brož. 12 Kč, váz. 22 Kč.

Jar. Seifert: Ruce Venušiny. Brož. 18 Kč, váz. 28 Kč.
Početno státní cenou 1936

Jar. Seifert: Zpíváno do rotačky.

S 42 kresbami Fr. Bidla. Brož. 22 Kč.

Jan Zahradníček: Jeřáby. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.

J. Zahradníček: Žiznivě léto. Brož. 15 Kč, váz. 25 Kč.
Početno Máchovou cenou 1936

Vilém Závada: Panichida. Brož. 20 Kč, váz. 30 Kč.

U knihkupců — Melantrich

Edice Dobré knihy

představuje sama o sobě výběr nejvhodnějších
knížních darů k Vánocům

Axel Munthe: „Červený kříž a železný kříž“

Tyto zápisky lékaře, pracujícího na obzvišti za flanderskou frontou, dokumentují strašné zásahy války do soukromého života obce i jedinců. Národní politika. Váz. 33 Kč.

Féix Timmermans: „Delfin“

Timmermans je skvělý umělec a mluví mocně a se vzácnou jemností o tajemství, které se jmenuje láska. Přehled. 22.50 Kč, váz. 34.50 Kč.

Marcel Aymé: „Zelená kobyla“

Mnozí jsou touto knihou pohoršeni a mnozí ji čtou s velkou rozkoší. České slovo. 27 Kč, váz. 39 Kč.

Louis Golding: „Silverovy dcery“

Scény románu se střídají s filmovou rychlostí: revoluční Rusko, Riviera, inflační Berlín, Paříž a Londýn. Česká osvěta. 65 Kč, váz. 89 Kč.

Louis Ar gon: „Basilejské zvony“ (2. ydání)

Tento román chce dát čtenáři víc, než básnický zhodnocenou skutečnost, zneklidní ho a přinutí jej, aby vyslovil své ano nebo ne. Je to beletristické umění, dokumentární faktografie. 40 Kč, váz. 52 Kč. Lísty pro umění a kritiku.

P. S. Bucková: „Rozdělený dům“

... její zevrubná znalost látky umožnila jí poskytnouti nám pravdivý a bohatý obraz, který ve svých důsledcích působí revolučně. Karel Radek. 45 Kč, váz. 57 Kč.

P. S. Bucková: „Synové“

Úžasnou epopejí o životě čínskému sedláka a jeho krutém existenčním boji, nazval tuto knihu, stejně jako Rozdělený dům, vynikající ruský kritik. 48 Kč, váz. 60 Kč.

Viězslav Nezval: „Rozdělený dům“

Román líčí jedno nezapomenutelné dobrodružství, jímž je pro básníka setkání se ženou. 20 Kč, váz. 26 Kč.

Bohumil Novák: „Velké děti“

Novák umí citlivě sugerovat rosné kouzlo přírody nebo tajemné ovzduší chvíle... A. M. Piša. 30 Kč, váz. 42 Kč.

U knihkupců - Edice Dobré knihy Praha II., Lipová 4

Nejkrásnější dárek
k vánocům
naše knihy
pro mládež

Eduard Bass: Klapzubova jedenáctka. Obrázky Jos. Čapka. Váz. Kč 27.—, 7. vydání.
Lewis Carroll: Alenčina dobrodružství v říši divů a za zrcadlem. Obr. J. Tenniela. Váz. Kč 40.—, Kart. Kč 32.—.
Josef Čapek: Dobře to dopadlo, aneb Tlustý pradědeček, loupežníci a detektivové. Divadelní hra. Váz. Kč 20.—.
Josef Čapek: Povídání o pejskovi a kočička. Ilustrace autorovy. Váz. Kč 35.—.
Karel Čapek: Devátera pohádek a ještě jedna od Jos. Čapka jako přivažek. Obr. J. Čapka. Váz. Kč 39.—.
Karel Čapek: Dášeňka, čili Život štěněte. 111 kreseb. 36 fotopříloh. Váz. Kč 35.—, 3. vydání.
Karel Čapek: Štyri rozprávky. Slovenský výbor z Devátera pohádek. Obrázky Josefa Čapka. Váz. Kč 24.—.
Kříž F. V.: Srdnatá Marina. Román. 2. vydání. Příběh dětství. Váz. v plátně Kč 34.—.
František Langer: Bratrstvo Bílého klíče. Obrázky O. Sekory. Váz. Kč 32.—, 2. vydání.
Němcová Božena: Babička. Váz. v plát. Kč 22.50. České národní báchorky a pověsti. Dva svazky. Váz. v plátně Kč 57.50.
Pohorská vesnice. Váz. v plátně Kč 22.50.
Slovenské národní pohádky a pověsti. Váz. v plát. Kč 45.—.
Karel Poláček: Edudant a Francimor. Obrázky Josefa Čapka. Váz. Kč 28.—.
Felix Salten: Bambi, osudy srnčí rodiny z lesů. Obrázky A. Chlebečka. Váz. Kč 20.—, 2. vydání.
Ondřej Sekora: Jak Cvoček honil pytláka. S obrázky autorovými. Kart. Kč 15.—.
Jindřich Plachta: Puťálkovic Amina. Obrázky O. Sekory. Váz. Kč 25.—.
Vlastimil Rada a Jaroslav Žák: Dobrodružství šesti trampů aneb Nové pověsti české. Obrázky Vl. Rady. Váz. Kč 40.—.

U knihkupců

FR. BOROVÝ

Presidentův rok

Toho prosincového dne, v němž T. G. Masaryk odstoupil, všichni jsme v myšlenkách prodlávali v Lánech. Rok uběhl, a za ten rok ještě vyrostl obraz bývalého presidenta v našich očích. Některé události v cizině nám ještě jasněji ukázaly, jaké dědictví nám Osloboditel zanechal. Z á k l a d y s t á t u j s o u pevné. Proč se tak brzo a tak snadno rozlámala demokratická mašina v Itálii, v Německu, v Rakousku? Proč selhala v Polsku, v Uhrách? Protože to byla jenom mašina. Masarykova demokracie jest víc, než volební právo rovné pro všechny, než volený parlament, odpovědná vláda a právní řád, chráněný četníkem. Masarykova demokracie je soustava mravních zásad, je to zlidštění vztahů mezi lidmi a národy, je to naše národní a státní etika. Tato demokracie učinila z lidu národ. A proto trvá náš demokratický stroj, proto přetrvává všechny bouře a překoná všechny svoje vnitřní nesnáze. Takový jest nezvratný článek naší politické a národní víry. Vidíme v cizině, kterak jiná filosofie a jiná politická metoda činí z národů ne aspoň lid, nýbrž dav bez vlastní vůle, svobody a iniciativy; vidíme zase jinde, kterak lidé se mění v dravé šelmy; vidíme, kterak se z bodáků a kulometů stávají pomalu jediné „výrobní prostředky“; vidíme krev, zoufalství žen a dětí, vidíme trosky života a černé jámy hrobů, pohlcující mladá těla, zatím co u nás, pevně opření o masarykovský základ, ničeho jsme nezadali právům lidské osobnosti, lidské svobody, respektující nedotknutelnost lidského života. Není tu na místě ukazovati, jak tyto klady našeho národního života souvisí s dlouholetým bojem T. G. Masaryka, s jeho literární a politickou prací, ale především s jeho celoživotním příkladem. Píšíce tyto řádky, chceme toliko o výročním dnu střídání na presidentském stolci v hluboké úctě a lásce pozdraviti starce v Lánech, jehož nám darovala Prozřetelnost.

Před rokem se končil zápas o druhého presidenta. Tenkrát jsem napsal pro „Přítomnost“ článek, jehož závěr zněl takto:

„Vše je ukončeno. Vše je dobře ukončeno. Může být, že to bude nějakou chvíli trvat, než se zapomene, co se mohlo stát. Ale cesta demokracie jest volná. Upřímně řečeno, nevěřím pesimistickým hlasům, které předvídají, že se teprve nyní vytvoří občanský, antidemokratický blok s reakčními cíly. Dr. Edvard Beneš je muž v demokratismu spolehlivý, který nezradí, jako zradil prezident jiné republiky; je to muž s vlastním mozkiem a s vlastní vůlí, na rozdíl od presidenta jiné republiky. Armáda zůstane mimo politické a sociální zápasy, ošetřována všemi jako zřítkelnice oka, aby byla silná, jednotná a veškerým lidem milovaná pro případ kritické hodiny. Armáda za presidentství Benešova nebude dělat politiku; bude sloužit státu, poslušna presidenta a zákonitě vlády, dosazené záko-

nitou cestou. Nic více od nového presidenta nežádáme, než aby dodržel slib, daný v Národním shromáždění po volbě. A jsme bezpečni, že dodrží. To je vše... Ode dneška za rok si povíme, zda jsem měl pravdu, když jsem předvídal další klidný demokratický vývoj. Naše země zůstane pevným bodem ve zmatcích střední Evropy.“

Předpověď se splnila. Co bylo na novém presidentu, učinil vše, aby — jsa zvolen téměř všemi — byl presidentem v š e c h. Ani já jsem nečekal, že prosincový otřes mine vůbec beze všech stop, na to znám příliš dobře věci a lidi. V létě 1936 jsme zažili epizodu, kterou můžeme pokládati za malou opožděnou vzpouru proti výsledkům prosince 1935. Všichni víme, jak skončila. Proud národního ducha nelze obrátit v řečišti, jako nelze donutit Vltavu, aby plynula od Prahy k Šumavě. Španělsko, Norimberk a jiné zahraniční události mohou ovšem podnítit u nás doma síly nebo silečky, jež se nedovedou smířit s režimem demokracie. Jsem však hluboce přesvědčen, že síla naší demokracie absorbuje a zneškodní vždy taková chorá místa v národním organismu. Již v prvním roce se autorita druhého presidenta mocně prosadila. Přijav ideologii Masarykovu, přidal k ní dr. Edvard Beneš velikou dávku osobní energie, která je ostatně přirozeným výsledkem věkového rozdílu. Benešem dostal se do čela armády poměrně mladý člověk, plný činorodé vůle. Armádě imponuje její nejvyšší velitel, ona ví, že ji vede člověk evropského jména a významu, a to dává vůdcům i vojákům chuť k práci. Za rok naše armáda vyrostla na činitele značného mezinárodního významu, a to nejenom po technické stránce. Dr. Edvard Beneš věnuje vojsku své nejlepší síly; ví, proč to dělá, a jeho práce má viditelný výsledek. Náš druhý prezident, uzrálý v masarykovské škole, snaží se proniknout veškeru problematiku národního a státního života, tvoří přesné formulace, aby pak na takové platformě hledal přílehlavá řešení. Jeho prohlášení v Liberci o otázce našich Němců, jeho výklady o Slovensku, pronesené při zájezdu na východ, jeho poměr k problému karpatoruské autonomie — to a mnoho jiných věcí svědčí, že nový kapitán zná dobře svou loď, že zná moře, kudy musí proplouti, a že žádná bouře jej nezmate a neodvrátí od cíle. Ano, v prosinci 1935 jsme volili dobře, nad námi všemi tehdy bděl dobrý genius národa a nedopustil, abychom udělali chybu.

Presidentův rok byl rokem pilné práce. V tom dává příklad všem ostatním. Zde ještě dlužno říci, že vládě se s novým presidentem pracuje velmi dobře.

Kdybych měl krátkým způsobem vyjádřiti, čeho si na druhém presidentovi vážím nejvíce, řekl bych, že je to jeho optimismus. Tento střízlivý, všeho romantismu a lyrismu prostý realista přesně zná stav Evropy a jasně vidí všechna nebezpečná úskalí, jimiž se prodíráme. Nemá na očích růžový závoj, co je černě, vidí černě, ledabylost myšlení jest mu cizí. A přece jest proniknut nezdolnou vírou, že všechno šťastně překonáme, děj se co děj. Tato mocná víra

šíří se do vojska a do všeho státního aparátu, proniká do politických stran a do všeho lidu. Pravda, jsou také u nás skupiny polekanců; ale milionová masa národa věří s novým prezidentem, že tu v míru či boji zachováme „dědictví otců“ navždy již svobodní a samostatní.

Před rokem mistr opustil dílnu, ta však neosiřela. V díle pokračuje žák. *Amicus.*

poznámky

Německá propagace a ČSR

Posluchač rozhlasu a čtenář zahraničního tisku je v poslední době velmi znepokojen. Dokud poslouchal třikrát denně tendenci zprávy německých vysílaček o Československu, křčil pohrdlivě rameny a myslel si své o metodách páně Goebbelsových. Nyní však se přestává usmívat a na čele se mu sbíhají vrásky, když k svému překvapení zjišťuje, že německá propaganda se uchycuje i v zemích, které jsou přece jaksi tradičně přátelsky nakloněny Československu. I takový „Journal de Geneve“ počíná kroutit hlavou nad nebezpečím bolševisace u nás, v nejvážnějších anglických listech, na příklad v „Observeru“, píše pan Garvin o Čechách tónem krajně nepřátelským (a způsobem, který svědčí o více než neinformovanosti). Přicházejí k nám cizinci. Kdo s nimi přijde častěji do styku, pozoruje, že jsou s počátku velmi rezervovaní, že bedlivě pozorují okolí a každý shluk lidí nad padlým koněm nebo srážkou dvou aut pokládají už za příznak komunistických bouří.

Nedělejme si žádných iluzí: německá propaganda zapustila kořeny i v tak zvané sprátelené cizině. Při obrovském aparátu časopiseckém a rozhlasovém, který má k dispozici Německo jak doma, tak za hranicemi, nelze se tomu divit. Nadto pracuje tento aparát metodami rafinovanými. Tisk je na příklad nyní naplněn starostmi nikoli o osud německé menšiny v Československu, nýbrž menšiny maďarské. Cítovat, co píše německé listy o věcech maďarských, zdá se nezaujatému neutrálovci nezávadné — neboť nepostřehne záluďnost, která se tu skrývá. Posloucháme-li tendenci zprávy německého rozhlasu, nezjistíme téměř nikdy zprávy vymyšlených nebo naprosto falešných. Většinou citují náš tisk, v první řadě tisk vládní (zvláště oblíbené se těší „Venkov“, „Večer“ a „Polední list“), čímž si přirozeně dodávají zdání naprosto objektivit. Těžko můžeme žádat na cizinci, aby si uvědomil, že právě důkazem naší demokracie je otevřenost, s jakou lze u nás kritizovat, a aby tuto otevřenost srovnal s poměry v Německu.

A co děláme my? Bývalý ministr pošt byl několikrát interpelován v otázce německého rozhlasu a přes několik příslibů dovedl vždy splnění tohoto požadavku uhnouti. Němci mají pravdu, poukazují-li na nerovnoprávné zacházení, pakliže tři a půl milionu lidí nemá svůj rozhlas, kdežto přibližně stejný počet Slováků má dnes rozhlasové stanice tři. Ale nejen tento primitivní požadavek národnostní spravedlnosti mluví pro německý rozhlas. Ještě daleko více požadavek politické obratnosti. Dovolíme nesčetným německým vysílačkám propagovat nacismus v německých krajích československých a nepostaráme se nikterak, abychom tomu čelili vhodnou propagandou vlastní. Dovolíme německým vysílačkám rozšiřovat o nás tendenci zprávy a nepostaráme se o to, abychom tyto zprávy okamžitě rozhlasem vyvraceli a abychom se revanžovali způsobem Německu krajně nepřijemným, totiž tím, že budeme rozšiřovat v německé řeči po Německu pravdivé zprávy o německých poměrech hospodářských a politických. Mohli bychom se omezit jen na citování toho, co píše listy anglické, americké, francouzské. Němce v říši by jistě zajímalo, kdyby se dověděli, že časopis tak vážný, jako je londýnský „Economist“, píše o německé vládě jako o vyděračích, kteří chodí „s kloboukem v jedné a s revolverem v druhé ruce“. Snad se nám namítne, že by se tím napjatý poměr mezi námi a Německem přirostl. Domníváme se, že právě naopak. Náš poměr k Německu se ani nezlepší, ani nezostří ničím na světě, tento poměr je dán naprosto odlišnou ideologií dnešní německé vlády a naší demokracie. Naše mlčení vykládá se však jako slabost a v neutrální cizině i v cizině sprátelené jako příznání toho všeho, co se nám denně a několikrát denně

německou propagandou vytýká. Nedomnívejme se, že cizina nás posuzuje podle toho, jací vskutku jsme. Je pravda, že několik velkých zahraničních listů a několik vlivných státníků je o nás dobře a správně informováno. Přesto však vidíme stále se množící případy naprostého neporozumění našim poměrům. Interpelace anglických poslanců v dolní sněmovně, nepřiznivé hlasy v jedné části francouzského tisku o nás, jsou důsledkem jednak německé propagandy, jednak našeho mlčení.

Německo vede proti nám záměrnou tiskovou a rozhlasovou válku. Podařilo se mu již dosáhnouti toho, že se v zahraničním tisku mluví dnes o „československé otázce“. To je třeba si uvědomit a nepropást vhodnou příležitost, nepřijít pozdě. Měli bychom nyní nasadit všechny prostředky na účelnou propagandu Československa a jeho státní raisony. Každý obnos, vynaložený v tomto směru, se bude rentovat. Neboť dovolujeme si tvrdit, že miliony, které vynaložíme na německou protipropagandu dnes, ušetří nám možná jednou nejen miliardy československých korun, ale snad také statisíce lidských životů. *Econ.*

Rozhoduje Evropa o příští světové válce?

Obecně se věří, že v Evropě vypukne světová válka. Svět prý se vrhne do krveprolévání, protože:

Německo žádá kolonie, Gdansk, koridor, Elsasko, Anschluss a Ukrajinu; Itálie chce také kolonie, nadvládu v Podunají, Albanii, Nizzu, Středozemní moře, obnovení římského impéria; Maďarsko požaduje nazpět Slovensko, Sedmihrady a Banát, Rakousko Habsburky; Polsko se snaží státi se velmocensko-imperialistickým. Diktátoři chtějí míti kolem sebe diktatury a republiky se bojí o své demokracie. To všechno jsou prý záležitosti pro příští světovou válku. Světový mír, nebo válku diktuje — podle toho — Evropa a v ostatním světovém „venkově“ může nanejvýše vypuknouti občas nějaká revoluce a menší válka v Jižní Americe, koloniální šarvátka v Africe, nebo obsazení kousku Číny Japonci.

Tak musí usuzovati naše veřejnost z psaní většiny denního tisku. Vše, co děje v Evropě, jest nadmíru důležité pro celý svět. Paleovými literami se oznamuje, že Beck mluvil čtvrt hodiny s Gamelinem a že Horthy byl na návštěvě v Berchtesgadenu.

Budíž dovolena otázka, jsou-li evropské třenicové státy stále ještě těmi stoprocentními argumenty pro vypuknutí světových válek, jako tomu bylo až do roku 1914 a je-li tak absolutně světový mír odvislý výhradně na náladách pana Hitlera, Mussoliniho, Becka.

Kdo sleduje podrobně události v mimoevropském světě, může nabýti přesvědčení, že příští světová válka, seskupení válečnických mocí a její výsledek může záležeti ze tří čtvrtin na poměrech mimoevropských, i když některé evropské velmoci v ní budou hráti velikou úlohu. Pozorovateli mezinárodně-diplomatického života v Americe a v Tichém oceáně se objasní leckterá záhadná a „nepochopitelná“ stanoviska některých evropských vlád ku problémům Evropy. Nepochopitelná ovšem z perspektivy evropské.

V Tichém oceáně spolurozhoduje dnes stát, který dělá velkou starost třem velmocím, Rusku, Anglii, USA: Japonsko. To není již romantická země „Cipangu“ z doby Marca Pola, ani prostředně silná mocnost z předválečné doby. Jest to moderní Japonsko, báječně vyzbrojené zeměpisnou polohou, průmyslem, loďstvem i armádou, výchovou národa a jeho vlastnostmi. Stodvacet milionů Japonců jest dnes pevně odhodláno vydobýti si v době co nejkratší pro sebe ve světě co největší prostor. Program japonské zahraniční činnosti pro příštích sto let, jest zcela průhledný a proto se jej Japonsko ani nesnaží zatajovat. Tajná kniha Nashi-San: „Vycházející slunce“, tento program obsahuje. Byla napsána v roce 1878, existuje pouze v několika exemplářích a jest zvláště dnes bibli japonské vlády a generality. Byla objevena americkou špióniží teprve v roce 1924. V následujících letech skoro zdvojnásobilo USA své námořní síly.

Od roku 1863 děje se vojenský i hospodářský vzestup Japonska horentní rychlostí. Vzalo v r. 1894 Číně Formosu, r. 1904 odstránilo od „svých“ moří Rusko, v r. 1910 anektovalo Koreu a ve světové válce získalo na Německu strategicky důležitá souostroví Boninské, Palauské, Marianny, Caroliny a Marshally a Kiau-Tschau v Číně. Anglie, která kdysi podporovala Japan proti Rusku, počala sice nahlížeti, že vyměnila na Dálném východě dva stejně nebezpečné konkurenty svého imperialismu, ale nezabránila Japoncům, aby si vzali v r. 1931 Mandžusko s Mukdenem.

Tuto část svého nacionálního programu má již Japonsko úspěšně za sebou. Další cíle jsou následující:

1. Obsazení Číny. Tím získá suroviny, žlutý lidský materiál a operné zázemí pro další bod:

2. Vzít Rusku východní Sibiř. V Číně i samém Japonsku by mohli nalézt komunismus pro sebe úrodnou půdu a proto před napadením Ruska musí si Japonsko krýtí záda obsazením čínského zázemí. K exploitační ohromného sibiřského nerostného i jiného bohatství má Japonsko daleko lepší vyhlídky vzhledem k vzdálenosti, kolonizaci a levným pracovním silám, než Rusko.

3. Anexe Filipín, dobytí Holandských Sundů, Mollukky, Celebes, Java, Sumatra a snad i Borneo, jest dalším bodem programu.

4. Útok na Australii, Novou Guineu, Nový Zeeland, Tasmánii, Poly- a Mellanesii. Na Australii je již dávno v Japonsku pohlíženo jako na zemi japonské budoucnosti.

5. Za tohoto stavu by se Japonsko cítilo již dosti silným, aby případně napadlo již i Aljašku a pobřeží Kalifornie.

Není možno předvídat, podaří-li se Japonsku celý, neb část tohoto programu realizovat, ale jistě by mohl vésti některý z bodů programu k válce světové. S hlediska těchto japonských válečných cílů jest si možno vysvětlit, proč:

Anglie opevňuje velikým nákladem Singapur, New Guineu a některé tamější ostrovy. Proč zjednala námořní smlouvu s Holandskem, na společnou obranu tamějších držav obou zemí. Proč australští premiéři neustále žádají na Anglii zvětšení tichomořského válečného loďstva a ohromné sumy pro opevnění pobřeží severní Austrálie. Pro Tichý oceán si ponechává Anglie volné ruce v Evropě, nerozhodností proti Německu a podporováním Svazu národů. Proto ustoupila v nedávném konfliktu s Itálií a neuzavřela Suez. Proto dala částecnou samostatnost v roce 1922 Irsku, ústavu v roce 1934 Indii a letos svobodu Egyptu. Proto zamýšlí nyní půjčiti Číně velikou částku na zbrojení. Pravděpodobnost války Velké Británie s Japonskem jest důvodem toho, že dominie Jižní Afriky jeví snahy po úplném odtržení od mateřské země, k níž naopak dominie Austrálie se stále těsněji víže.

Filipíny, americká kolonie, obdržely loni — bez revoluce — samostatnost, nikoliv snad benevolencí americké spravedlnosti, ale protože USA nepokládají za ekonomické, strkají veliké obnosy do opevňování těchto nerentabilních ostrovů, tak blízkých Japonsku a tak vzdálených Americe. Za to Hawaii, Aljaška a západní pobřeží USA jsou masivně opevňovány. Také Rusko se snaží zapomenouti na Bessarabii, Ruské Polsko, Halič, ba i na komunistickou zahraniční propagandu v Evropě, aby mělo volné ruce v Asii.

Hitler i Mussolini znají tyto nesnáze Ruska i Anglie a snaží se jich využití vyhrožováním i diplomacií. Tedy: Evropa se nemusí obávat separátního německého harašení mečem, ani Anglie italského temperamentu, ale celý svět je ohrožen agresivním blokem: Japonsko—Německo—Itálie—, „nacionální“ Španělsko, který se utvoří, jestliže během doby nenastanou nepředvídané události.

Těžšíste rozhodování a rozhodnutí o minulé světové válce 1914—18 leželo ještě v Evropě, s mírným vlivem Ameriky. Příští světová válka bude možná záležitostí z 60—80% na poměrech mimoevropských a možná, že bude také stranou Evropy rozhodnuta. O tom ovšem, že evropské země by byly také jedním z bojišť, není sporu.

Ing. K. Růžička.

Právní bezpečnost

„České slovo“ uspořádalo před několika dny anketu o neaktuálnějších potřebách našeho národního hospodářství. Je zajímavé, že téměř všichni, kdož do ankety přispěli, shodli se v jednom: potřebujeme u nás daleko větší právní bezpečnost. Nápis na jedné z bran vídeňského dvorního hradu, „Justitia regnorum fundamentum“ je memento, které by si měly i republiky vštípit v paměť. Neboť nikdo nedovede domyslet škody, které vznikají právní nejistotou. Tato nejistota hraničí u nás až na svévoli. Když letos na jaře vyšla novela zákona o stabilizačních bilancích, zavládla mezi akciovými společnostmi, které byly postaveny před hamletovskou otázkou restabilisovat či nerestabilisovat, na prostý zmatek. Neboť novela byla tak nejasná, že nikdo nevěděl, co zákonodárce chce a co bude prakticky finanční správa požadovat. Udělat chybu, zmýlit se o korunu (doslovně) mohlo znamenat ztrátu desítmilionové. Svaz průmyslníků intervenoval jak u ministra financí, tak u příslušných referentů, dožadoval se výkladu, akciové společnosti pobíhaly od referentů v ministerstvech k referentům u berních správ, ale všude se

setkávaly jen s vyhýbavými odpověďmi, protože nikdo nechtěl rozmatat spleť otázek, na které měly být dány jasné odpovědi. Nadto se zdržoval autentický výklad až do vyjití knížík y (!), ve které referent vykládal svoje názory o novele. Ovšem — zákon je zákon a pro soudy nejsou rozhodující knížky, třebaš jejich autorové byli autory zákona. Konečně byla vydána zvláštní instrukce ministerstva financí referentům berních správ, kterou si opatřily akciové společnosti, a podle té pak — stále ještě s velkým rizikem poklesku proti naprosto nejasným předpisům — prováděly restabilisaci.

Podobné případy jsou na denním pořádku. Vyšel zákon o snížení úrokových sazeb, k němu byl vydán výnos referenta v ministerstvu financí, a když se podle tohoto výnosu firmy řídily a snížily úroky ze záloh na objednané zboží, narazily na odpor jiných referentů a žádá se od nich pravý opak toho, co bylo nařízeno. Kdyby při tom nešlo namnoze o milionové ztráty, bylo by možno takové případy zaznamenat jen s jakousi škodolibostí. Ale co má dělat ubohý právní a daňový referent podniku, kterému se hrne na hlavu nejméně dvakrát týdně — a ke konci parlamentního zasedání třebaš i několikrát denně — mnohomluvná Sběrka zákonů a nařízení? Je možno vyznati se v této záplavě, doplňované horou předpisů, vyhlásek, nařízení a instrukcí, které jdou někdy dále než dovoluje zákon?

A pak vznikají věčné procesy, jichž výsledkem je nedůvěra v právo a spravedlnost. Domáhá-li se dnes někdo svého majetkového práva, musí se připravit na to, že jeho nároky budou uznány nejdříve za dva, za tři roky. Jsou lidé, kteří odebírají v továrnách zboží s pevným předsevzetím nikdy je nezaplátit. Koupí výrobek s přiměřeným platovým poshověním. V době splatnosti první splátky reklamují domnělé závady, a odmítají placení, dokud závady nebudou spraveny. Protože továrna zpravidla žádných závad nezjistí, je tu příležitost k dlouho trvající korespondenci, jejímž jediným účelem je odsunout splátky. Když konečně už nelze dále placení odsunovat, a když po vyčerpání všech prostředků, to jest urgenci a vyhrůžek, nastoupí továrna pořad práva, je teprve obratný „podnikatel“ ve výhodě. Neboť byl tak opatrný, že si zaopatřil právo chudých, což znamená, že může táhnout proces až do nejvyšších instancí zadarmo. Odejmut dodané zboží nemůžete, protože byste mu rušili živnost, a bude na vás ihned podána žaloba o náhradu způsobené škody, ušlého zisku atd., což vše je ochoten dokázati libovolný počet svědků. Když konečně svoji při vyhražete, shledáte, že zařízení, které jste dodali, je zatím k nepotřebě, že bylo nejen opotřebováno, nýbrž úmyslně téměř zničeno. Platíte advokáty, platíte soudní útraty, neboť na žalovaném si ani s exekučním titulem nic nevezmete. Nedomnívejte se, že je to chudák. On ovšem sám nemá nic — všechno má jeho paní, na kterou bylo zavčas vše připsáno.

Protože to není ojedinělý případ, kryjí se továrny započítáváním zvláštní risikové premie do ceny výrobků. Tak nám právní nejistota zvyšuje cenovou hladinu. Naši soudcové nemají z největší části hospodářské vzdělání. Nedovedou domyslet hospodářských důsledků svých výroků. Je v dobré paměti ještě rozsudek nejvyššího soudu, podle kterého přísluší zaměstnanci nárok na mimořádnou odměnu, jestliže mu byla po dva roky po sobě jdoucí vyplácena. Nejenže podnikatel, proti němuž byl tento rozsudek vyneseno, okamžitě ohlásil konkurs, a vyhodil na dlažbu pak všechny svoje zaměstnance, protože měl platit z prázdné pokladny mimořádnou odměnu ve výši několika set tisíc korun. Daleko více je následkem tohoto neuváženého výroku: Žádný podnikatel se dnes neodhodlá platit mimořádné odměny, protože nikdy neví, zda je bude moci platit také v příštích letech. Tam, kde přesto je úmysl zaměstnance nějak mimořádně odměnit, provádí se to nejrůznějšími formami, při čemž hlavní roli hraje čortatečné zaklausulování na všech stranách, aby z toho nemohl být vyvozován trvalý právní nárok.

Potřebovali bychom opravdu větší právní bezpečnost, než jaká je nám zbychony i jich prováděním zaručena. Bylo by třeba, aby se legislativa stala přehlednější, aby jurisdikce byla výkonnější a rychlejší. Jinak jdeme do čím dále tím větších zmatků.

Econ.

„Venkov“ čaruje

Obecní volby daly zase „Venkovu“ jednu příležitost, aby prováděl velíjaká kouzla. Kouzla ve „Venkovu“ ovšem se nepořádají pouze pro potěchu diváků. Jejich cílem je vždy pokus očarovati publikum. Ani nynější čary se ovšem nevyvíkají z tohoto pravidla. Zase mají vnuknouti čtenářům mocný dojem o nezadržitelném růstu agrární strany. Hlavní závěr, jež nám hodlá „Venkov“ namluvit, je monopol politické moci ve státě a obecného vůdcovství v národě.

Klidný rozbor číslic rozpláshuje dokonale všechnu kouzelnickou nádhru. Smysl má jen zkoumání voleb v Čechách, kde opravňuje k jistým závěrům jednak větší počet obcí (71 obcí venkovských a 9 měst), jednak poměrně stejnorodé poměry. V českých venkovských obcích v Čechách přibývá význam tohoto přírůstku oslabuje silně několik skutečností. Pro volby byly především obce dobře zvoleny. Jde většinou o kraje zemědělské, kde si agrární strana mohla troufat na dobré výsledky. Volby jí stály ostatně také nemalé peníze. Ale co je hlavní; všechny roztržité hlasy občanských stran z parlamentních voleb, které nedávaly naděje na samostatnou kandidátku, připadly téměř vesměs agrárikům. Případla jim také většina hlasů fašistických. Fašisté utrhli v těchto volbách vůbec porážku takovou, že lze mluvit o jejich smetení. Částečně dostali agráři i hlasy komunistů, kteří se rovněž — z rozmanitých důvodů — neodvážili samostatné kandidatury. Je-li tedy agrární úspěch na venkově spíše rázu optického, lze mluvit o větším jejich úspěchu v městech, kde získali asi o 60% nových hlasů. Nepříliš velký počet měst umožňuje soudy s výhradami ještě většími než na venkově. Ale vzrůst je nepochybný. Všimneme-li si však přesunů mezi stranami, vidíme, že celý takřka vzrůst agrárních hlasů jde na vrub stran občanských, jež vesměs ztrácejí. Ale největší zájem „Venkova“ je dokázati, že vyhrávají nad socialisty. Zatím se ukazuje, že jsou přesuny jen uvnitř obou táborů. Je konečně věcí ostatních stran občanských, co si z toho vyvodí. Ale pro stát i národ je nepochybné, že přes všechno kouzelnictví „Venkova“ je zatím příliš daleko k politickému monopolu.

Rozprava s národním studentem

Milý pane Seitzl!

Odpověď Vaše v posledním čísle „Přítomnosti“ na mé poznámky o alcazarštině národních studentů se liší podstatně, ať zásluhou Vaší, či vlivem úrovně „Přítomnosti“ od obvyklých mravů Vašich přátel, jak je znám už několik let z fakultních valných schůzí. Odpovídáte upřímně a celkem vážně. Zůstanu i já vážný a upřímný. Nezabrání mi v tom ani několik Vašich nevlidností, ani smysl, jež dáváte svému „levicovému intelektuálu“ a dokonce děsnému podezření, že „Pan Kl. je nebo se snaží být intelektuálem“.

V jednotlivostech se Vám pokusím odpovědět co nejstručněji, abych přispěl k vyjasnění mnoha věcí, zejména těch, jimž jste se vyhnul. Jde o vyjasnění hlavních otázek mladé generace. Mám zato, že záměrným působením pravice a zanedbáním levice se vážná generační otázka sevrkla na tlačení o místa, že se v té tlačnici vytrousila starost o generační program, že nám zatím dorůstá bohužel jen generace fyzická (určitý počet ročníků), ale že nemáme dosud generační programové.

Statečnost je první věc, na niž kladete velký důraz ve své odpovědi. Zásadně souhlasím. Je třeba statečných lidí, stojících pevně za svou věcí. Ale musím, nerad, opakovat, že mám ještě za důležitější, čemu je osobní odvaha zasvěcena. Musím setrvat na mínění, že Husova statečnost je více než statečnost alcazarských kadetů. Hleďte, Italové na Mallorce, Němci na oceánských ostrovech španělských jsou přece dostateční doklad, pro koho bojují alcazarští. Doporučuji mi neprávem G. Wintra. Jeho líčení posledních dějů přece nevyvrací, že podstatou španělských událostí je střetnutí feudálního středověku s vrstvami deroucími se k lidské rovnocennosti. Přehmaty obou stran na této podstatě ničeho nezmění. Přesto máte více zálibení ve španělském středověku. Vy, člen národa s odkazem reformačním, s odkazem demokratického obrozenství.

Dotvrzujete jen podezření, že Vám jde mnohem méně o národní statečnost než o nechuť Vaši a Vašich otců k nutnosti také sociálního osvobození národa. Jinak byste věděl i o statečnosti našich legionářů. Také byste měl vědět, že byste potřeboval více rukou (ne po fašistickou zdvižených), abyste spočítal, kolik socialistů nasadilo nebo obětovalo život za národ. Ale musel byste srovnat se zbabělostí německé sociální demokracie i hrdinství rakouských socialistů, třeba způsob, jak šel na popravu ve Vídni socialista Svoboda (nomen-omen). Také ve Španělsku byste našel, hledaje jen statečnost, dost jejích příkladů na straně vlády (asturští horníci). Tedy upřímně jen o statečnost nejde.

Studentská demokracie je jiný námět, jež oživujete. Nepovažuji za příznivý zjev, že přívrženci demokra-

tického socialismu se dávají tak často věsti komunisty. Řekl jsem to přece jasně. Ale zabýváje se pravici, musel jsem si všimati pravice. A tu jsem byl nucen zjistit, že studentská pravice stojí pod vlivem národního sjednocení, „kteří jsou nejmilejší a silně zfašizováni.“ Nepovažuji za správné nazývati celou studentskou pravici „fašisty“. Považuji za přesnější — a za horší, že je fašisty vedena, že je reakční. Fašismus je toliko nejtýpčtější forma reakce. Neohánějte se, prosím, demokracií ani ve svém názvu ani ve výkladu o svých cílech. Reakčnost je smutný — nenárodní — rys národních studentů. Viděl jsem na fakultních valných schůzích tolik a tolik hrubých způsobů, jak se umlčovala levice, jak se za tím cílem zneužívalo předsednické moci, znám dobře tolik národněstudentských rváčů, rozzářených, jakmile mají naději na násilné vyhazování, vídám tak příliš často a za nejnemožnějších příležitostí fašisticky zvednuté ruce (zajisté nádherný československý svéráz!), že mi nejde na rozum, že by to vše byly projevy vůle k svobodě.

Nepovažuji sice teoreticky většinovou volbu za nedemokratickou. Je-li přijata všemi za podklad správy spolku, nemůže být námitek. Ale je-li nástrojem umožňujícím, aby menšina — někdy menší jen o několik procent — byla vůbec vyloučena z vlivu na správu spolku, který má pro ně nemalý význam existenční, a zneužívá-li se někdy dokonce volebního vítězství k dvojmu lokti při členských výhodách, nemluvejte o demokracii. Ze všeho za nejhorší mám silný vliv reakčních ideologů na Vaše „národní“ názory.

Alcazarština a kobzinkovština. Po Vaší odpovědi tím rozhodněji trvám na období obou případů. Proč nám zůstává z chuti po alcazarštině jen kobzinkovština? Je zajisté třeba srovnávat srovnatelné. Jakými úvahami jste došel k potřebě alcazarštiny? V Československu si přece vyrizujeme spory demokraticky. Jsou u nás vyhoceny k nesitelnosti vnitřní rozporny jako v zemích typicky předrevolučních, jako také ve Španělsku? Hrozí nám komunistický převrat? Zatím víme jen, že pokus o organizované uloupení státních spisů, pokus o organizovaný přepad posádky spáchali ti, k nimž se sice vzpíráte být počítáni, ale jejichž římský pozdrav a ostatní manýry jste si osvojili tak zálibně.

Československo není země revoluční a nepotřebuje násilnosti zleva ani zprava. Nač je Vám alcazarština takovým vzorem?

Obraťte si to jakkoliv, buď skončí Vaše alcazarské záliby v občanské válce a záhubě republiky, nebo je to směšné chvastounství.

Národ a nacionalismus. Láska je cit. Nemohu mít v programu lásku, nemohu chtít milovat. Miluji anebo nikoliv. Jistě také nejde o to, že nacionalisté národ milují a ostatní nemilují. Zkuste to tvrdit prostému dělníkovi nebo rolníkovi! Běží nám tedy o konkrétní projev lásky k národu, o její naplnění. A tu je jádro. Chceme silný, šťastný a kulturní národ. Dovoďte mi ujištění, že všichni. Jenže každý jinak.

Zkoumáme příčiny neblahého stavu národa. Vidíme, že nejhorší zlo dneška je hmotná bída, brání členům národa ve vzestupu k vrcholům národního snažení. Brání, tedy poutá. Je historickým úkolem naší doby vysvobodit člověka z bíd. Nebudu Vám dokazovati, že je to nemožné v nynější soustavě hospodářské. Země a technika nabízejí hojnost, ale sitem hospodářské soustavy se jí dostane nesmyslně málo. Stojí před sociálněhospodářskou reformou. Zkoumajte dějiny svého národa — a ne teprve na Vaše upozornění — vidíme a Vás na to upozorňujeme, že dnešní reformní úkol je v podivuhodné organické úplnosti našich dějin.

Co Vy nám nabízíte? Vaše praxe je násilí. Vaše ideje jsou mnohem více dovezené zboží. Zarázelo mě, jak často slychám z řečí svých oponentů na přednáškách mezi studenty zředené rozumy Othmara Spanna. Když „cizácká“ nauka, Spannova je kromě cizí výrobní značky zcela cizí i smyslu českých dějin. Při cizích naukách zkoumám totiž rád i naši souvislost s Evropou a světem. Národ je přece společenství minulých, nynějších i příštích. Je krásou lidského života zanechat odkaz co největší. Ale je mnohem krásnější, tvořím-li jako člen národa svůj odkaz v živém, pokračujícím sledu odkazu národního. Věčná síla národa není jen o 28. říjnu, ale ve všem, co dovršil. Spravedlivá, dobrá láska k národu je věrna nejen jednomu jeho květu, ale i jeho kořenům a kmenům.

Děkuji redaktoru „Přítomnosti“ a Vás srdečně zdravím.

J. Kladiwa.

Moderní stavby na betonovém písku

Poříčská katastrofa s mnoha mrtvými dělníky je dosud v živé paměti. Od té doby se přihodilo takových neštěstí víc, třebaže na štěstí nekončila všechna tak tragicky — a ještě víc se stalo drobných, nepatrných malérů, které se utulaly. Na periferii města se všech stran vyrůstá jeden činžák za druhým, jako houby po dešti. Jsou to vesměs domy, vyhovující potřebám doby: plné maličkých bytů s ústředním topením, tekoucí horkou a studenou vodou a plynovými sporáky. Činže nejsou malé — ale přece je takový dům pronajat dříve, než je dostaven, od poslední mansardy do nejzazší sklepní „garsoniery“. Je to jednoduchá stavitelská spekulace: pronajatý dům se okamžitě prodá a stává se nový. Se špatně propočítanými činžemi vzhledem k vydání na topení má starost ten, kdo dům koupil — a nájemníci. Stavitel staví zatím o dvě parcely dál dům nový, do příštího kvartálu bude k obýváním, třebaže dnes se teprve kopou základy. Dům je skoro věrným obtiskem předešlého, architektonicky je vyřešen se zoufalou ignorancí k prostoru, a k potřebám moderního člověka — při tom téměř doslova hladověji dobré 3 generace dobrých architektů, které odchovala jedná technika, jedná Akademie. Ve vnitřním městě bydlí dnes jen málokdo. Praha dostává pomalu své City. Ale místo bud' krásných vilových čtvrtí nebo vzorných obývacích domů (jako na př. v Amsterdamu) rostou nám v tomto „moderním“ tempu beztvare ulice, architektonicky pokrivené fačady, směšně vyřešené půdorysy, do nichž je nacpáno a nikoli umělou rukou ladně složeno, co tam patří. Ale nejhorší na tom je, že řemeslná práce domů je hluboko pod úrovní. Zárubně se zkrví, dveře se nedovírají, lak odprýská, omítka opadáva, parkety se vzdouvají. Za dva roky je z moderního domu sešlý, uvnitř i zevně oprýskaný barák, který potřebuje nutně důkladné opravy, má-li v něm kdo bydlet dál. Doba, kdy truhlář dodával na stavbu dveře s vysušenými zárubněmi, které se ani nepohnuly — doba, kdy krásná řemeslná práce mluvila jakostí o blahobytu, dobré práci, dostatku času a dobrém zaplacení — je ta tam. A dům není postaven jako větrník proto, že by bylo t a k m á l o práce — je postaven naspěch proto, že je t a k m á l o práce. Málo zakázek nutí vyzískat co nejvíce peněz na jedné, aby se firma udržela nad vodou.

Takové je to na stavbách činžáků. To je prostá a jednoduchá spekulace bez kontroly veřejnosti, z ruky do ruky: já nakreslím špatně dům, vy ho špatně postavíte a lidé v něm budou špatně bydlet. Budou však bydlet tak, jak mohou zaplatit ze své špatné gáže nebo platu. Budou bydlet po třech rodinách v jednom bytu a budou klít na dveře, které se nedovírají, na horkou vodu, která za půl roku už není horká, na ústřední topení, které je vlažné, jak vystydlá polévka.

Velké stavby uprostřed města mají jiný příběh. Snad bude zajímat průměrného čtenáře, který zná z tohoto procesu jen lešení a pak novou stavbu, jak je ten proces dlouhý a za kolik háčků v něm visí život pana X. Y. Novotného, zedníka, který byl tři roky bez práce a konečně dostal zaměstnání, aby jej zaplatil smrtí. Při tom výslovně podotýkám, že nemluvím ani z dálky o stavbě bursy, kde se zřítíl betonový strop, poněvadž nemám zjištěno, jaké tam právě byly poměry. Mluvím o svých všeobecných zkušenostech, jichž jsem nabyl jako kreslič před lety v jedné stavitelské kanceláři.

Velká veřejná stavba se většinou zadává architektovi, a to obyčejně soutěží. Velkých veřejných staveb není mnoho, za to však je spousta architektů. Stává se, že jedna soutěž je obslána i stem soutěžných návrhů, z nichž jsou odměněny tři — ostatních devadesát sedm pracovalo marně a vydalo marně peníze. Když se návrh odevzdá, uhání se protekce. Možná, že jsou lidé, kteří na tu protekci nedají, dokonce věřím, že je jich mnoho. Výsledky však velkých soutěží posledních let, kdyby se měly probrat důkladně, by prozradily, že protekce žije a vede se jí dobře. Vedou červené nitky od projektu ke členům poroty, jež nikdo nesmaže.

Když porota rozhodla a architekt dostane práci zadánu, je jeho povinností, aby provedl ofertní řízení. A právě toto ofertní řízení jsou drápky, za které drží betonové stropy tak tuze nejistě. Ofertní řízení je zavedeno proto, aby právě celá veřejnost měla kontrolu nad stavbou. Architekt podle plánů vyhotoví rozpočty. To znamená: rozdělí práce na betonářskou, zednickou, malířskou, sklenářskou, truhlářskou, natěračskou, pokryvačskou atd. Každá práce má přesné položky podle plánů. Na příklad:

12 oken z tabulového skla v rozměru 2×3 Kč ?
14 oken z matného skla v rozměru 1×2 Kč ?

Rozpočty se dají rozmnožit a předají firmám, zajímavějším se o stavbu. Pravidelně se zajímají o každou velkou stavbu všechny velké firmy, a protože ofertní řízení provádí architekt, netrhnou se v těch dnech dveře jeho jinak tiché kanceláře. Přicházejí zástupci firem, prokuristé, páni v kožích, a rozhovory jsou přísně důvěrné. Projektant mizí ve své soukromé pracovně a kancelář se nedoví — nebo nemá dovědět, o čem se mluvilo. Ale mluvilo se o tomto: naše firma, solidní a spolehlivá, zaměstnává tolik a tolik dělníků a řemeslníků a nemá práci; velmi o tuto vaši práci stojíme; skutečně, velmi nám na ni záleží; samozřejmě víme, že se takové věci prosazují těžko, ale jsme ochotni vydat něco na případné potíže . . . Podle toho, jaký má architekt styk s firmou už z doby dřívější, je řeč buď obalená nebo přímá. Výsledek je však stejný: procenta, dostaneme-li to.

Není skoro firmy, která by procenta nenabízela, a jsou to vysoké sumy, jdoucí do desetitisíců. Někde se musí v rozpočtech získat zpět. A získávají se všelijak. Když se kanceláři vrátí rozpočty od firem vyplněné (místo otazníků vepíše firma obnos) a když je kancelář kontroluje, najde někdy podivné věci: rozpočty se liší od sebe neuvěřitelně. Tutéž práci nabízí jedna firma za 10.000 Kč, druhá za 80.000 Kč. Rozdíl jsou tak mohutné, že nutí k přemýšlení. Proč? A právem si řeknete: vedlejší vydání. Jak se to dělá? Na příklad: firma pod nějakou záminkou dodá rozpočty o den později, než ostatní. Architekt dovolí firmě, aby se podívala na rozpočet ostatních, a druhý den dojde rozpočet oné firmy právě o 2000 Kč levnější, než druhá.

Záleží ovšem na solidnosti firmy — a na charakteru architekta. Ostatně architekt nerozhoduje sám o výsledku ofertního řízení. Spolurozhoduje i zástupce stavebníka. Závěr? I zde se nabídne padesát tisíc.

Ovšem, není to snad všude a není to snad vždycky. Ale tam, kde to je, dostala se firma do zlé situace: její kalkulace kulhá. Má vyplatit provise a má vydělat. Musí to tedy někde dohnat. A kde se to dá dohnat? Na materiálu. Na dělnících. (Dělníkům se třeba neuznává kvalifikace, aby byly menší mzdy a menší pojistné.) Na lešení a šalování. Na tempu a při neplacených přesčasových hodinách. Je to hra va banque. Někdy to dopadne dobře. Někdy se stane, že z trosek vynásejí chudáka, tátu, který se nevrátí domů, když byl tři léta bloumal po stavbách a prosil o účast na této hře.

A pak je tu ještě jedna figura; inženýr, který má na stavbě dohled. Architekt má za povinnost dodat na stavbu muže, který dohlíží na přivezený materiál, je-li takové jakosti, jako bylo v ofertním řízení slíbeno, je-li ho tolik, kolik jej má být, není-li vadný, rozbitý nebo méněcenný. Tento inženýr, který první pocítí železka na zápěstích, spadne-li strop — musí ovšem vidět, dokonce velmi přesně vidět, co není v pořádku. Ale úmluva mezi architektem a stavitelskou firmou je úmluva jeho zaměstnavatele. Bylo by třeba obřího charakteru, aby promluvil, protože ví: mluvil by marně, ale ztratil by práci. Možná, že jezdí do práce Ječnou ulicí, tamtudy, kde stávají zástupy lidských hadrů před klášterem, čekajíce s plechovkou, nalezenou na smetišti, na kaši — můžete to také nazvat polévkou, máte-li odvalu. Snad jednou po zavření Wilsonova nádraží viděl chuchvalec lidí spících na schodech, jeden na druhém, ssajících trochu tepla z dechu sousedova. To jsou obrazy, které lámou dnes i poctivé lidi, i čestné lidi. Bůh potrestal člověka prací, když ho vyháněl z ráje. Ale dnešní doba nedopřává často ani tohoto trestu v potu tváří . . .

A náprava?

Předně: veřejná kontrola. Kontrola veřejných institucí a úřadů, která by ručila za jakost materiálu a práce na každé velké stavbě. Nevím přesně, ale tuším, že je něco podobného nařízeno. Neprovádí se však pro nedostatek úřednictva. Ostatně zde by musili být lidé školení, ale vraťme se k těm několika generacím nezaměstnaných architektů. Proč jim nedat zaměstnání? Tato kontrola by ovšem musila být takového druhu — aby firmám nevzniklo další vydání . . .

A pak: odstranit zastaralé stavební zařízení a nahradit jej novými, dávno celou veřejností vyžadovanými. Malý příklad: k stavbě lešení a šalování betonových prací — i laikovi je zřejmé, že to je jednou z hlavních věcí — není nařízeno používat odborně kvalifikovaných dělníků. To je jen malá ukázka, ale tak důrazná, že stačí z mnoha jiných.

Prohlédneme-li si tedy trochu blíže to tak zvané „moderní rychlé a horečné tempo života a práce“, vidíme, že je tím horečnější, čím bahnitější je stagnace, z níž roste. Věc sice zřejmá, do očí bijící, ale ku podivu dosud neodstraněná, ačkoli je to veřejné tajemství.

J. R.

Inseráty, které patří před veřejnost

Vypůjčili jsme si s jistou obměnou titul úvodního článku „Práva lidu“ ze středy dne 9. prosince, ve kterém si stěžovalo na stanovisko některých kartelů, jež členským firmám pod trestem nejtěžších sankcí zakazují obchodní reklamu v novinách, prý z toho důvodu, aby se snižovaly režijní náklady. To je stanovisko — promiňte, že to řekneme naplno — hloupé. Tvůrci oněch kartelů, kteří se domnívali, že majíte v kapse kartel, nepotřebují už propagaci, postavili se na roveň lidí bez znalostí hospodářského života, kteří peníze za reklamu pokládají za obnos, vyhozený oknem. Na tomto stupni vývoje stáli podnikatelé tak asi před padesáti lety.

Tolik úvodem, aby bylo patrné, že nemíníme hájit zaostalou politiku kartelů, tvrdíme-li, že se s inseráty dělá u nás něco, co jim přímo podrývá půdu. Každý podnikatel dnes ví, že nemůže dát inserát jen do jednoho časopisu, nýbrž že jej musí dát nejméně do desíti. Nikoli však z důvodů obchodních, nýbrž — politických. Uveřejní-li inserát, kterým propaguje svůj výrobek v listě, na němž má zájem proto, že tento list vniká právě do oněch vrstev, kterým svoje zboží chce nabídnout, musí si zároveň rezervovat určitý obnos pro inserci v nejméně devíti jiných listech, na kterých sice zájem nemá, ale které ihned přijdou s odvoláním se na svoji stranicko-politickou posici. Odmítnout nelze. Neboť na odmítnutí následuje ihned pohružka, poslanecká, nebo ještě vyšší intervence, a při nejbližší veřejnoprávní dodávce se projeví účinek. Podnikatel, který dodává obcím, zemi v jejich nejruznějších formách (nemocnice, silnice, vodní stavby atd.) nebo státu, musí inserovat nikoli s ohledem na propagační účel inserátu, nýbrž podle politického klíče.

Pak je ovšem snadno pochopitelné rezervované stanovisko podnikatelů a podnikatelských svazů k různým formám této inserce, která je bezvýznamná po stránce obchodní, která nikoho nepřesvědčuje a která vede také nakonec k úpadku inserátního umění. Všimněme si jen, jak beztvárné, nevýrazné, nepropracované, ledabylé jsou naše inseráty v porovnání s insertními stránkami časopisů anglických, amerických, ba i německých. Přirozeně. Na prestižním inserátu nemá podnikatel zájmu. Spokojuje se namnoze uvedením firmy bez jakéhokoli bližšího udání: Petschek & Comp.

Máme v Československu několik listů, které svým rozšířením mají pro podnikatele význam. Ale právě tyto listy trpí nejvíce, protože si podnikatel rozmyslí inserovat, jestliže obnos na inserci vynaložený je ve svém celku naprosto neúměrný výsledku, kterého dosáhne. Velmi rád by inseroval více, ale jeho rozpočet mu to nedovoluje. Musí však na místo desíti obchodních insertů v jednom časopise, na kterém má zájem, spokojit se pouze jedním, a dáti za to devíti listům, na kterých nemá prázdného zájmu, výkupné za to, že v jednom chce inserovat.

V posledních letech se utěšeně rozmohly „zvláštní přílohy“. Jsou vydávány především z důvodů insertních a kamuflvány více méně náhodným a zpravidla podprůměrným textem, který má činnost insertních akvizitérů odůvodnit a usnadnit. Vydavatelé si nyní trpce stěžují, že jsou podnikatelé i k podobným přílohám zdržliví. Jako by nevěděli, že inserát v jediné takové příloze znamená devět podobných příloh v jiných časopisech, které přijdou s odvoláním na onem první.

Svaz nakladatelů a vydavatelů denních listů měl by se tedy zabývat také touto otázkou a neměl by zapomínat, že luk lze napínat jen tak dlouho, dokud nepraskne. Odmítavé stanovisko některých kartelů k inserci je prvním znamením, že vše není v pořádku. Především vydavatelé denních listů by se měli starat o to, aby se inserce vrátila k svému původnímu určení, aby byla reklamou výrobku, aby měla svoji funkci akvizitérů a přestala být tím, čím je u nás dnes, totiž poplatkem, kterým se podnikatelé vykupuji z různých nepřijemností.

Econ.

politika

F. Peroutka:

Kdy bude válka?

Od Hitlerova nastoupení k moci učinili jsme si pravidlem napsati vždy ke konci roku jakýsi přehled mírových vyhlídek. Proč právě od toho data se to stalo aktualitou, není třeba vykládat. Ještě nikdy v moderní době nebylo nikým v Evropě náboženství války a dobyteltství hlásáno tak otevřeně a tak docela bez výčitek svědomí jako právě vládou pana Hitlera. Prohodí-li tu a tam tato vláda blahosklonně také nějaké slovo o míru, není už pomalu hlupáka v Evropě, který by se na to chtěl spoléhat. Je to přece režim, jehož vůdce se neostýchal veřejně povýšit právo na lež na jeden z prostředků účinné politiky. Mluví-li o míru, podobá se zápasníku, jenž se snaží před zápasem podati svému protivníku narkotikum. Byli bychom šťastni, kdybychom mohli věřit v něco jiného, ale k čemu bychom byli vlastně cvičili svůj rozum, kdybychom se dali nyní tak snadno oklamat? Musili bychom zavřít obě oči, kdybychom ve svých výpočtech pro nejbližší dobu měli kalkulovat s položkou mírumilovného Německa. Cítíme úplně jasně, že nezáleží na dobré vůli této země, nýbrž na jiných okolnostech, potáhne-li ještě jednou za našeho života zkáza nad našimi hlavami.

Úkolem tohoto každoročního referátu jest proto zkoumati hlavně ony jiné okolnosti, nikoliv nahlížet do duše německých vládců, která je patrně jednotvárně zaměřena na násilí. Píšeme tentokrát již čtvrtý referát a, jak se nám samotným zdá, nejpesimističtější ze všech. Snad to souvisí s tím, že rozhodnutí tím více se blíží, čím více roste a sílí německá armáda. Ještě není, ale jednoho dne bude připravena. Kdy to bude — a co bude pak? Pak také není ještě všechno ztraceno. Pak bude záležet právě na oněch jiných okolnostech.

Nelze zatajiti, že letošní rok nepřinesl nic příznivého pro posílení mírových nadějí. Máme dojem, že se díváme do mlhy. Kdežto obrysy válečného tábora jsou jasné, nelze to říci o obrysech tábora, jenž má válce zabrániti. Dosud nestalo se několik věcí, které by se měly státi, kdybychom se měli dívat do budoucnosti zcela klidně. Naopak se stalo několik věcí, které se státi neměly. Ony „jiné okolnosti“ nejsou zcela v pořádku, dokonce jsou ještě o něco méně v pořádku, než byly v letech minulých.

Za pravidlo můžeme vzíti, že, čím jest svět rozháranější, tím spíše může připravený dobyvatel doufati, že se mu podaří uskutečniti jeho úmysly. Dá se odstrašiti jen poučným pohledem na to, že fronta pořádku jest silnější než fronta jeho. Rok 1936 nikterak nepřispěl k tomu, aby Německo nabylo takového dojmu. Proto, i když přinesl oslabení hospodářské krise a uvolnil tuto obruč, která už pět let svírá prsa světa, přece na něj musíme mysliti jako na rok v mnohém ohledu neblahý. Měli jsme právo dívat se do budoucnosti optimisticky, když Anglie, Francie a Itálie na konferenci ve Strese vytvořily jakousi jednotnou frontu. Pan Hitler se asi nedá přemluvit slovy, ale, ačkoliv uctívá všechny možné starogermánské bohy a snad se i sám za jednoho z nich pokládá, je zajisté přece natolik člověkem, aby si dal imponovat a aby se nepouštěl do podniku, na jehož konci ho čeká zkáza. Jednotná fronta tří západních vel-

mocí — to bylo právě to, čeho je třeba, aby se dobytelský duch uklidnil.

Skoro je líto referovati o tom, co se z této jednotné fronty stalo. Habešská válka tuto konstelaci rozbila, mezi Anglií a Itálií se otevřela propast. Musíme si dobře uvědomiti, že ve světě, ve kterém se tyto dva státy sváří a si vyhrožují, je o jednoho důležitého mírového činitele méně. Rozkol mezi Anglií a Itálií zcela jistě učinil ovzduší nebezpečnějším, než bylo před tím. Není možno, aby si to representanti obou těchto zemí neuvědomovali, neboť jest možno očekávati od každého obyčejného Evropana, že dovede natolik nahlédnout do poměrů. Zatím vidíme jen tolik, že angličtí a italští státníci zádumčivě berou střepy bývalé dohody do rukou a snad i uvažují, zda by se daly zase nějak slepit.

Největší zárukou proti válce bylo by bývalo, kdyby se podařilo vytvořiti silnou protiněmeckou koalici, ne proto, aby Německo utlačovala (což už nikdo nemůže), nýbrž proto, aby mu dala najevo, s kým vším bude míti co činiti, kdyby se pustilo do války. Mohli bychom býti klidní, kdyby se bylo podařilo vytvořit tak zřejmou přesilu proti pravděpodobnému rušiteli míru, aby ani on nemohl o ní pochybovat a aby pod tlakem této představy dospěl k myšlence, že železa je možno používat také k jiným účelům než k výrobě nástrojů zhouby. Kdyby Evropa byla tím, čím by měla býti, kdyby měla dosti instinktu, byla by zorganizovala zřejmou přesilu ihned, jakmile se Hitler objevil. Byla by tento úkol pokládala za hlavní, před nímž všechny ostatní ustupují, a její národové mohli by žíti v nesrovnatelně větší naději na mír, než mohou nyní.

Říkalo se o takové protiněmecké koalici všelicos, říkalo se zejména, že by dráždila Německo. Avšak bohyně míru by se nepochybně dívala raději na Německo takto sice podrážděné, avšak bezmocné, než na Německo, kterému ubyla tato jedna příčina k podrážděnosti, ale přibyla jedna důležitá příčina, aby se mohlo domnívati, že skoncuje úspěšně nějakou tu svoji válku o více místa na slunci. Ostatně tak jako tak se dnešní Německo domnívá, že má tolik příčin k podrážděnosti, že je skoro lhostejno, bylo-li by těch příčin o jednu více, zejména byla-li by to příčina, schopná je poněkud odvrátit od zbožňování války jakožto rozhodujícího prostředku v životě národů. Nikdo nemusí pochybovat o tom, že Německo má dostatečně velký arsenál záminek k válce a že se o něj staralo tak pečlivě jako o arsenály ostatní. Jaké další záminky ostatně potřebuje národ, jehož vůdce velmi jasně vložil světu, že silnější národ má právo vzít si od slabšího, co ho napadne? To je universální záminka. Evropa neměla se rozpakovati připojiti k těmto věcným příčinám německé podrážděnosti ještě příčinu jednu, jež by Německo snad ještě trochu více podráždila, ale zároveň mu znemožnila dáti světu cítit všechny důsledky této podrážděnosti. Ostatně víme, jak snadno opouští podrážděnost toho, kdo cítí, že by bylo s velkým risikem na ní setrvávat. Naopak zase víme, že podrážděnosti tím snadněji se každý oddává, čím slabší oběť domnívá se před sebou míti.

Evropa tedy neměla se obávat urazit nové Německo tím způsobem, že by mu dala najevo, že považuje za potřebno zajistit se před ním. Avšak Evropa nesplnila tento úkol vybudovati silnou koalici se zřejmou převahou, jakmile se národní socialisté, vlekouce za sebou celý náklad svých zálib v násilí a ve válečné psychologii, zmocnili Německa. Uraziti takto Německo bylo by méně nebezpečné než neuraziti je takto. Slyšíme nyní

mnoho výmluv, proč se tak nestalo, ale ti, kdo je sepišují, mohou se ucházet leda o nějakou cenu pro útěchu. Neboť pravda jest, že Evropa nebyla schopna nejlepší možné reakce na německé nebezpečí. Neměla k tomu dost rozhodnosti a odvahy, snad neměli její vedoucí státníci k tomu ani dost prozíravosti. Ostatně byla většina států od tohoto úkolu odváděna některými svými zájmy speciálními. Největší příklad: konflikt italsko-anglický. Pád myšlenky na silnou protiněmeckou koalici je jednou z oněch příčin, které by nás mohly zahrnutí blíže k válce.

Rozhlížíme-li se po příčinách k válce, shledáme nepochybně, že jest jich ještě více než jich bylo r. 1914. Zejména Hitlerovo Německo je ještě mnohem větší příčinou k válce než bylo Německo Viléma II. Historikové, zkoumající, proč byl svět r. 1914 vehnán do katastrofy, neopominou nikdy uvéstí tehdejší vnitřní stav Německa jako jednu z hlavních příčin. Bylo prý v Německu tehdy málo liberalismu, oposice proti imperialismu byla slabá, národ věřil v ideu moci, škola a věda byly zmilitarisovány, pangermanismus byl hlásán jako oficiální učení. Nemůžeme se potěšiti, čtouce tento výpočet, neboť každá z těchto neblahých okolností jest v dnešním Německu mnohonásobena, někdy zveličena do nestvůrnosti. Všechny liberální instituce byly vyhlazeny, vůbec všechna oposice potlačena, všechny brzdy odstraněny, národ vydán vůli několika lidí, k jejichž smýšlení svět nemá důvěry; idea moci, již pěstovalo Německo Bismarckovo a Vilémovo, byla celkem nevinná proti ideu moci, již pěstuje Německo národně-sociální; pangermanismus nikdy nebyl tak silný; ve srovnání s Hitlerem by Vilém skoro mohl býti vydáván za přítele Slovanstva; stydlivé zmilitarisování vědy a školy, jež provedlo Německo na začátku tohoto století, připadá jako nicútka proti zcela nestoudnému zmilitarisování jich, jež provedl Goebels; posledním jeho výkonem je zmilitarisování i umělecké kritiky; německý národ je ve školách vychován vojensky, jako by učební plán vypracoval sám Atilla; v násilí se tento režim důkladně pocvičil na vlastních lidech, a prodělal nejdůkladnější protihumanistický kurs, jaký je si možno představit, v jednání s vnitřními protivníky; národ byl vycvičen dívati se na staré evropské tradice s úšklebkem, a kdo se dost neušklíbá, je trestán. Vše, co v Německu bývalo zlého a nebezpečného, je nyní mnohokrát horší a nebezpečnější. Po této stránce se nepodařilo omezit žádné zlo minulosti. Dokonce přibýlo nové: touha Německa po pomstě. Bylo možno se ptáti, zda divokost nového režimu se v Německu dost brzo neoslabí. Snad se oslabí v některých příštích letech, ale v r. 1936 bylo militarisování německého národa jen stupňováno.

Ale snad ani nemusíme dokazovat nebezpečí války, poněvadž je každý i bez našich důkazů dostatečně cítí. Nemusíme ani zvláště zkoumat, která otázka je nejnebezpečnější pro mír, neboť při charakteru dnešního Německa jsou všechny stejně nebezpečné a kterékoliv z nich by mohlo být použito jako záminky. Máme válečnou situaci, jak stojí v knize psáno.

Je však možno zmíniti se i o několika okolnostech utěšujících. Naprosto neradíme k beznaději. Ačkoliv v dnešní době každý dobře udělá, doplní-li svou sebevýchovu tak, aby dovedl statečně zemřít, bude-li třeba, není nutno pokládati válku ani za neodvratnou ani za příliš blízkou. Je pravda, že v ovzduší je ještě více pří-

čin k válce, než bylo před dvaadvaceti lety — s jedním příznivým rozdílem: tehdy svět, maje v paměti celkem nevinné války minulosti, nevěděl dost dobře, do čeho jde, a vrhl se do války mnohem lehkomyslněji, než by to udělal svět dnešní. Mnohost příčin ještě nemusí vést k válce, jsou-li před jejími následky obavy. Světová válka dostatečně poučila vládnoucí třídy, že moderní válka není konec, nýbrž začátek, že po ní chodívají revoluce. Tento svět, počítaje do toho i takové siláky, jako jsou Mussolini a Hitler, se chvěje strachem před revolucí, a válka, do níž by se jinak pustil téměř bez rozmyslu, je mu podezřelá aspoň s tohoto hlediska. Poznání, že po válce přicházejí revoluce, může snad zachránit svět. V tomto smyslu je možno říci: zaplatť pánbůh za bolševismus. Je to brzda na choutkách vládnoucích. Risiko války je zvětšeno o válku občanskou, a to je věc, před níž diktátoři blednou. Napoleon šel klidně do každé řádné bitvy, ale, jak současníci ujišťují, zachvěl se, když slyšel o nějakém sročení lidu. Situace proti r. 1914 je o to lepší, že mezi vládnoucími se prohloubilo uvědomění o zkázách, jež přicházejí po válce, a že se nezapomnělo na to, kterak několik vládnoucích tříd zaplatilo poslední válku o měly, i životem. Nikdo, ani Německo, nepustí se už do války, o které by nemělo možnost souditi, že se dá lehce a rychle vyhrát. Jen taková válka by nemusila končit obecnou zkázou. Ale kdo může se spoléhat na krátkou válku? A kdo by se mohl domnívat, že je tak silný, aby ovládl všechny síly, jež by se rozpoutaly ve válce dlouhé?

Risiko pro vládnoucí, dobře už známé risiko, je jednou z nejdůležitějších zábran války. Vědí, že by do poslední kapky krve zaplatili za omyl a za nezdar. Vědí, že by nemohli počítat s milosrdenstvím ani s jinými okolnostmi, které patřily k humanistické evropské tradici. Poslední zbytky rytířských zvyků, jež bývaly ve válkách zachovávány, by zmizely, a právem by zmizely, neboť by to věru nebyla válka rytířská. Ve starých válkách odevzdával přemožený vojevůdce vítězi svůj meč, nástroj to celkem ještě ušlechtilý. Co by však mohl odevzdati přemožený vojevůdce v příští válce? Bombu s plyny? Zkumavku s morovými bacily? A pak doufat v přijetí, jež přísluší rytíři? Je štěstím pro svět, že v některých myslích dobovačnost a strach sídlí vedle sebe. Naši otcové dívali se na válku naivněji. Nyní všechna naivnost zmizela. I ti, kdo by rádi válku začali, jsou si dobře vědomi pekla, jež by rozpoutali. Svět, který už nemůže doufat v dobro, může snad ještě doufat ve strach.

(Dokončení.)

literatura a umění

Jaromír John:

Povídky a noviny

Anketa „Přítomnosti“ o tom, proč se u nás nepíše povídky, už zapadla, což je důvod, abychom se podívali na ten úhor trochu s výšky i šířky.

Nejde jen o povídku, jako slovesný druh, jde při tom o zásadní věci písemnictví vůbec. Dotkneme se lečehos.

Povídky se tedy u nás píše především pro efemérní novinářskou potřebu, zřídkka podle plánu budoucího knižního souboru autora, což by byla práce mnohem obtížnější (tak solidně pracovat) a také finančně nevděčnější, protože povídky jsou u nás standardní no-

vinářské zboží, žurnalistické bombony pro chvilkovou potřebu a píše se v první řadě pro peníze, to jest pro třicet, čtyřicet, šedesát korun.

Ať uveřejní naše denní listy, co platí autorům za povídky! Ať otisknou tu, v „Přítomnosti“, autoři své zkušenosti s redakcemi a nakladateli. Dovíme se věci velmi zajímavé. Pokuste se některému dennímu listu nabídnout soubor ideově spojených, literárně výš mířících povídek, aby je otiskoval místo románu. Odmítně.

Avšak nikoliv proto je povídkářská bída našich novin veliká.

Pravda, povídkářská desperace deníků došla tak daleko, že nedělní zábavnou, rozuměj literární, t. j. povídkářskou stranu věnují raději cestopisu, popularisaci přírodních věd s obrazy, starým hradům, zámkům, folkloru a historickým musejním dokumentům. Svědectví, že list má sice vyhraněné směrnice politické, zpravodajské, hospodářské, literárně, hudebně i výtvarnický kritické, avšak zcela žádné starosti a žádnou péči o literární produkci. Kritisoval v mnohém listě lze všechno a libovolně, ale dávat čtenářům díla písemnictví je ponecháno náhodě.

Takořka všichni světoví mistři povídek a románů vyrostli pod střechou denních novin, nebo velkých revuí. Literárních revuí, až na „Lumír“, nemáme. Jde tedy, v celém našem státě o pouhé tři, čtyři velké pražské deníky. Žádný z nich nevěnuje povídce péče. Ptáte-li se, slyšíte: „Nic slušného nedostáváme!“ Povídky proto píše a do redakční schránky hází a rediguje Pán Bůh. Zajisté, že je v našich redakcích vedle povídek mnoho jiných a pro obchodní úspěch listu důležitějších záležitostí, jež by naléhavě vyžadovaly, aby se jim někdo věnoval — a také musí být ponechány Pánu bohu. Ať tak, či onak, redakce denních listů jsou líhně a také umrlčí komory povídek.

Nuže, ptejme se, mohou-li v redakčním pařeníšti našich velkých deníků vyrůst dobré povídky. Chefredaktoři a kulturní redaktoři řeknou: Ano, zajisté! Ať nám páni povídkáři posílají krátké, vtipné věci! Já však pravím: Nikoliv! Redakce našich deníků jsou sterilisovaná místa pro povídkovou rostlinu.

Jak to tedy redakce dělají, že povídky a besídky přece jen tisknou, když nic vhodného nedostávají? Takto: Udýchanému redaktorovi, který má tři rubriky a čtyři různé funkce, dá se ještě pátá: mít povídku v každém čísle. Na jeho stůl prší povídková pošta původní a překladová. Vem, kde vem, něco se otiskne, ostatní zahodí. Je-li nouze, jsou tu agentury s povídkami za babku. To má tu výhodu, že by za ten bídný groš za překlad nepsal žádný slušnější domácí autor.

Vydavatelé a chefredaktoři, všichni, od nepaměti mají fixní ideu, že finanční rovnováhu listu porušují jen a jen redaktorské a autorské honoráře. Tedy mzdy. Papír, poštovné, tiskárna, administrace, typografické kolektivní smlouvy, s tím, věru, těžko hnout. Redakce denního listu je to pravé místo nejmenšího odporu. Počítá-li vydavatel dokonce s redakční prací jako se ztročující vášní, omamným prostředkem sebezapomenutí, je-li si vědom lásky k žurnalistické a spisovatelské práci, s citem pro list a životní nezbytnosti těch, kteří píše a již tisknout musí za každých okolností, mají-li zůstat spisovateli, mohlo by se snadno přihodit, že by některý vydavatel škrtnl položku na redakci a honoráře vůbec a jsem si jist, že by leckterý list vycházel dál s redakcí a spolupracovníky pracujícími za-

darmo. Proto je redakce to pravé místo pro nakladatelské nářky; redaktori a spisovatelé jsou ti praví, již jsou jati upřímným soucitem k finančnímu přetížení vydavatele; oni to jsou, již jsou v první řadě ochotni bez rozpaků se uskrovnit, oni to jsou, již sami snížili honoráře přispívatelům o pět či deset haléřů, horlivě je přesvědčující, že to jinak nejde, že je to naprosto nezbytné, ačkoli i malé dítě ví, že položka na redakci a honoráře je v celkové bilanci deníku ne sice poslední, ale něčím, co nerozhoduje.

Tak se tedy na redakci a honorářích šetří. Ve zpravodajství je ovšem těžko šetřit, ač je známo, že české deníky v původním zpravodajství povážlivě kulhají. Jako nejdědnější objekt šetření se obyčejně ukáží věci kulturní a tu zvláště román a povídka. Povídka tedy zachraňuje rovnováhu listu. A je-li i těch několik desítek korun za původní povídku mnoho peněz, otiskují se místo povídek výňatky z knih. To je zadarmo. Protestuje-li některý autor, nebo žádá-li honorář, napíše se mu, že list pokládá za svou povinnost touto formou upozorňovati své čtenáře na dílo spisovatelovo. Také se ovšem, tu a tam, stane, že redakce dopíše nějakému domácímu autoru o povídku. Pošle-li autor příspěvek, redakce zmlkne, neotiskne, neodpoví. Povídka nesrovnávala se s představami redakce.

Ale jaká je to představa? To je právě to nejtěžší zjistit. Desideria novinářská a filmařská jsou si podobná v tom, že ani filmoví producenti, ani redakce nevědí, co chtějí.

Takhle, prý něco mezi „vysokým“ a „nízkým“ uměním. Něco . . . tak . . . tento . . . vtípného, krátkého . . . rozumíte? Detektivky ne! Šoulačky taky ne! Čekání při vyložení újedi? Nikoliv! Slunko právě zapadlo? Podívejte se! Vrchovatě plná zásuvka zapadajících slunek! Něco . . . víte? . . . aby i nejhoupější čtenář si to s chutí přečetl a aby to přece jen mělo úroveň.

Což mi připomíná dotaz jedné dámy: „Když se mi nelíbivý obraz líbí, je to, prosím, líbivost?“

Dejte nám krátké, vtípné povídky slušné úrovně!

Ale kdyby sám mistr Měrimée nebo Bret Hart, či Hemingway, či nějaký lehce čtivý magacinový americký shortstorista začal psát pro ten, či onen náš list, pochybuji, že by pochodil. Je-li literární redaktor něčím nadšen, chefredaktor se pohrdavě zasměje. Kdyby se náhodou oba shodli, budou možná kapitulovat před vydavatelstvem, vlivným členem správní rady, politickým sekretariátem, nebo před činitelem naprosto všemocným, čtenářstvem. I kdyby se tudíž shodl kulturní redaktor, chefredaktor a vydavatel, ukázalo by se, že se tchán chefredaktorův po přečtení povídky nebezpečně rozčilil, že téhož dne došel kulturnímu redaktoru dopis z Českých Budějovic, v němž je povídka rozhořčeně, jménem celého města, odsouzena, že v redakční poště našly se anonymní hrubosti od stolových společností a že k dovršení neštěstí administrace hlásí výpověď patnácti abonentů — z důvodů neznámých. Proto, synu, najdeš-li v našich listech povídku, je to většinou vyčichlé, neslané, nemastné zboží, jakýs povídkářský rozhlas pro všechny a pro nikoho.

Je velmi zajímavé, že v politice vnitřní, nebo zahraniční list může přinést sensační, původní zprávy, může je i glosovati proti srsti celého národa, může odhalit skandál v hospodářském zákulisí, přinésti radostnou zprávu o velkém, základním díle vědeckém, skutečném činu uměleckém, básnickém — čtenářský prst se ani nehne. Desetitisíce, statisíce čtenářů mlčí. Hla-

dina se však rozčeří, jsou-li ohlášeny nové srážky z platů, nová daňová břemena, je-li v tom, onom kraji záhadná vražda a, je-li v listě román či povídka, která se nelíbí. Pak se lahvička s inkoustem a pero v chalupě přece jen najde.

Musíme si při tom uvědomit, že převážná část čtenářů novinářských povídek jsou ženy, živel v posuzování i kupování literatury dnes velmi se uplatňující, jako vůbec hromadná invase ženského čtenářstva do našeho tisku denního a zvláště obrazového a do literatury, od převratu, je velmi zajímavým sociologickým zjevem.

Pouze dvakrát za rok mají povídkáři v našich denících konjunkturu. V prosinci. Redakce, prohrabavši v poslední chvíli všechno mezinárodní materiál agentur a naležší jen zežloutlé papírové smetí, usilovně hledá domácího autora, který by napsal povídku o svatém Mikuláši a o štědrovečerním stromku. Kdyby některý náš spisovatel se specialisoval na tyto dva druhy krátkých povídek, s příslušným politickým nebo stavovským zabarvením podle novin, mohl by si v prosinci popřát častěji teplou večeří, manželce koupit hedvábné plážové pyjama k moři, věčnému to snu manželce všech československých spisovatelů a pořídit nadto ještě teplé tričko pro své dítě.

Ve všech redakcích je, rozumí se, žurnalistický chvat. Správně se to však jmenuje desorganise, nebo-li za málo peněz a při fatálně málo lidech a ještě všelijakých, dělat nadlidsky mnoho novinářské muziky. Nic nevadí, že v redakcích velkých zahraničních listů je klid, pořádek a čas na všechno. Také na povídky.

Noviny — synu povídkářský — zdá se, že jsou specificky zařízené československé instituce k zahánění a na hlavu potírání veškerých přispívatelů.

Uvažme však po lidsku, že každé číslo našich dvou, tří předních deníků je bezmála vždycky čin. My ve všech věcech dosud těžce pracujeme, ohromně se namáháme a potíme.

S ohledem na skálolamačskou dřinu vydavatelstva berou si za redaktory těžké atlety, nadlidsky výkonné závodní stachanovce, což patří k podstatnému rysu našich redakcí. Den co den dosahuje redakce pracovního maxima a chefredaktor, nadto, maxima lidského zoufalství. Skoro by se mohlo říci, že nezapoceny, neudýchaný člověk, který se nervově nehroučí, není správný československý novinář. Je-li tudíž za den pouhých pět mrzutostí s administrací, dvě hádky na krev s tiskárnou, pouze jedna pyramidální blamáž v listě a je-li psána pouze jedna chefredaktorova vlastnoruční výpověď vydavatelstvu, je hlava redakce československého deníku ve stavu blaženého štěstí.

Není tedy divu, že s choulostivým, preclikářsky křehkým, povídkářským zbožím je svízal.

Pozorují, že snižují důstojnost stavu novinářského.

Podíváme se zvětšovacím sklem, někdy jindy, na redakční agendu, na úřady, veřejnost a inteligenci, nevyjímajíc tu universitní, protože jedna z největších, ba nesmrtelných zásluh čs. novinářů o národ a kulturu jest, že opravují, škrtají, zlepšují, ba z gruntu předělávají a překládají (z češtiny do češtiny) příspěvky z úřadů státních, komunálních, povídkářských a zvláště také vědeckých, universitních, bez kterýchto úporné, anonymní práce našich novinářů, mnoho myšlenkově hodnotného, byt' stilisticky negramotného nikdy by nespátřilo světlo světa.

Povídek jest tolik druhů jako máků. I povídek domácích jest houšť, od těch F. X. Šaldových, Boženy Benešové, Karla Čapka až po povídky pro potřebu kalendářů a reklamy. I novinářských povídek je mnoho typů. Utrídila toto různotvárné nepřeborné množství už nějaká literárně historická práce? Zdá se, že anketa mluvila do větru, když nebylo zřejmo o jaký druh povídek jde.

Máme však všechny důvody domnívat se, že se nedjedná ani o povídky výsostně literární formy, ani zase o povídky, jež se vypravují na poutích s ukazováním obrazů, nýbrž o onen střední, užitek a potřebný druh povídek tažných, jejichž pisatelé sice nečiní nárok, aby byli uctíváni jako objevní geniové národa, třeba se zas vzpírají druhořadosti, méněcennosti a cejchu povídkářských řemeslníků, jež je jim vtlačován s hlediska umělecky kritického.

Za kterých výhrad by se tedy naše listy ujaly péče o povídku? Redakce rozvinou nebývalou snahu tehdy, až uvěří, že povídka podepře jejich směrnice politické, sociální, stavovské, hospodářské, jedním slovem až si budou troufat usměrnit — se vším taktem — svůj povídkářský tisk.

Myslím, že i u nás tato doba nastane, byť s blahovolnou praxí a jakousi svobodou tvoření a osobního přesvědčení. Možná, že se to už děje . . .

Přehlédneme-li s tohoto zájmového hlediska naše denní noviny, máme tu především konservativní tisk, který bychom mohli bez rozpaků nazvat tlačí vzpomínkovou, listy vzpomínajícimi. Retrospektiva causeristická a povídkářská převládá. Rozmarná vyprávění kancelářská, o autoritativním panu radovi, myslivecké historky, o Mošnovi, Sklenářové-Malé, o starých regenschorich, jak to bylo srdečné u otce Brejšky, u Ježíška, za Koňskou branou, za Kravinem, o pyšných hradech, zříceninách a podobně. Čiší z toho záhrobí, staří mužové, staré ženy. Vypravěčsky diletantská bída. Tyto listy stále někoho pochovávají, nebo vzpomínají (dnes by se dožil pozhnaného věku X. Y. . . . kdyby neumřel . . .).

Mluvíme o povídkách, besídkách a myslíme na list, plný tklivého vzpomínání. A musíme vědět, že všechny ty vzpomínky, všechno to odvolávání se na starou dobu, za Rakouska, na pražský idylický život a jeho postavy (rázovité), jsou provázeny nevyřčenou negací přítomnosti a jejich úkolů; že to je uspávání čilého národa selankou minulosti, o níž dobře víme, jaká byla a jež hanebně propadá srovnáním s dnešní dobou politické a kulturní samostatnosti, ale jež, zdá se, jest pro tyto listy blaženě růžové, jak praví básník této společnosti:

Ó, vzpomínky, vy družní ptáčkové,
dnes ještě slyším šum těch vašich křídel,
vy zase jste ke mně přilétly,
bych napil se z čistých vody zřidel.
Z vás každá mně zas pozdrav přinese
z té uprchnuvší doby,
kdy každá vteřina mi značila
jen jáсот, volnost, bez poroby.

S hlediska technicky redakčního, námezného, věřme, že všechno to vzpomínání se děje u našeho konservativního tisku neúmyslně, jaksi mechanicky, že redaktoři zařazují takové besídky a jiné věci z nouze, z rozpaků, také z tlaku, který je na ně vykonáván, protože v těchto listech o nějaké, byť přibližné svobodě redaktorů nemůže být řeči. Listy vládnou hodnostáři s odumřelými pojmy, s předválečnou menta-

litou. Kontrolují všechno a často i jejich manželky. Bodá je i slovo „sociální“, takže bylo uvažováno, zda by nebylo možno psát místo „ministerstvo sociální péče“, vhodněji „ministerstvo pro obecné blaho“ nebo tak nějak. Do listů přší ovšem příspěvky generací našich otců a dědů, již vzpomínají, z dlouhé chvíle, na staré doby; s nimi má styk mnohý člen redakce, čemuž se přeje. Redaktor ovšem také ví, že by s aktuálnějšími příspěvky nových, mladších lidí měl jen nepříjemnosti. Vzpomínání a všelijaké staré historky a reminiscence se mu nejsnáze redigují. Ale je otázka, co budou tyto listy tisknout, až jim předválečná, vzpomínající generace přispívatelů a čtenářů vymře? Možná, že pak budou vzpomínat, jaké to bylo u nás pěkné za světové války a po převratu a jak to teď nestojí za nic. Je ovšem pravda, že v těchto listech jest veliké toužení po obratnějším povídkáři, jenž by uměl psát nacionalistickou beletrii. Jenž by ukazoval, co zmůže silná osobnost, neohledný vůdce, při čemž slovíčka diktátor třeba se varovati. Nebo povídkář, jenž by začal, (jemně ovšem), s protižidovskými povídkami. Tak by se dala nejlépe, ve formě, jaksi, kulturní a umělecké, vyzkoušet možnost eventuální kampaně, na níž se politická část listu nesmí — zatím — bohužel — odvážit.

Tu by tedy vyhlídka pro kultivaci povídky byla . . .

Zato tisk strany lidové jest zásoben povídkami jako žádný jiný. Světová produkce katolických povídek převyšuje, podle všeho, produkci literární vůbec, sovětskou v to počítajíc. V každém kostele prodává se množství čtivých povídek po padesáti haléřích i s obrázkem. Katolická církev z tisícileté zkušenosti ví, co je to povídka. Autoři, katoličtí kněží francouzští, italské, němečtí, američtí a naši, jsou sice neomaleni trkačskou tendencí, zato mistry působivé, napínavé a dramatické konstrukce. Tu je na př. podivuhodná historie nevěrce, který se teprve na smrtelné posteli obrátil k Bohu; onde se vypravuje o dobrodružné cestě šlechtých, zbožných misionářů k Číňanům a jiným pohanům; tu zas o bludných, pokrokářských cestách nešťastné učitelky Wanttolfové v Harcu, v Němcích, jež teprve na hrobě své matky zavrhlá bezbožství a vstoupila do řádu; o tovární dělnici Markétě Sinclairové, jež lačněla po chlebu nebeském a svatostánku a nedala se ve víře zvíkat ani dělnickým závodním výborem podplaceným zednáři; jak jeden novinářský pisálek vypínal se svým rozumem a vyčteným darwinismem a hle, dostal zlou ženu a ještě horší tchýni, takže Bůh stal se jedinou jeho útěchou; jak jeden lupič se v noci vloupal do vily lakomé bohačky a vida ji klíčovou dírkou, kterak se na klekátku vroucně modlí, tak byl dojat, že sám u těch samých dveří poklekl a pomodliv se, vyklopiv v předsíni na miskou trochu drobných, pro obnovu domácí kapličky, tiše, po špičkách šetrně odešel . . .

Tak nějak jsou ty obsahy, reprodukuji po paměti a odpusťte, není-li to tak docela věrné. Beletrista nemá vypravovat obsahy cizích povídek.

Ale já sbírám katolické povídky a často se podivuji, jak zvětňují, jak obratně konkretisují, smyslovým, viditelným a hmatatelným činí abstrakta náboženská a mravní. A často se ptám, zda vůbec celé náboženské učení, jediná metoda, celý smysl existence církve jako šířitelky a prohlubovatelky učení není jen a jen povídkářský. V podobenstvích, názorných příkladech, povídkách! Čteš a chtěj nechtěj musíš na věc myslet. Odporuješ, vysmíváš se primitivnosti — a

přece jímá tě cosi živého, na dosah zkušenosti každého člověka, vypravování srozumitelné, názorové, pádné, stručné a vždycky ten nahý život, nahá duše, strach, mateřská láska, otcovská péče, útěcha, lupič, vrah, smrt, nemoc, spása, klid duše, záchrana majetku, radost nadsvětelná, blaženost nebeská — nejvýznamnější, standardní píšťaly ve varhanách lidského žití. A tlačí se otázka, kam by to bývala dopracovala církev, kdyby nechtěla znát potřeby lidové duše, kdyby si počínala tak naivně, jak demokracie a chtěla působit abstraktními přednáškami, filosofickými články v revuích, nudnými slavnostními řečmi a frázovitými rozhlasovými projevy. Ne, katolická církev neházela nikdy povídkářský hrách na stěnu!

Usměrněné povídky agrárního tisku, pokud v něm poroučí smutně známá frakce, sotva by mohly o jiném pojednávat, než o zářných příkladech mecenášství agrárních bank k československé vědě a umění, o velkostatkářích a členech správních rad jako dobrodincích chudých lidí na okresu, o tom, jak pan zbytkový velkostatkář dal Františku Pospíšilovi, žáku druhé třídy obecné školy v Sebranicích pohlavek, až se mu hlava dvakrát otočila, protože pozdravil „Dobrý den“, jak se tomu učili ve škole, a nikoliv, jak pan velkostatkář nařídil: „Rukulíbám, milostpane!“

Povídky v Národním osvobození mají se dotýkati návštěv pana zemského inspektora, zdařilé hodiny zeměpisu, občanské nauky, počtům a co se všecko stalo při školním výletu, vyprávět o chytré žakyni Věře, ale hlavně měly by stavět celé české veřejnosti neustále na oči hlad, bídu a děsivé sociální prostředí dětí naší republiky, jak je nejlépe může znáti a tlumočiti povídkář, povoláním učitel.

Usměrněné povídky novin strany živnostenské mohou míti sotva jiné náměty, než zničení a mravní zkázu každé dělnické rodiny, jež kupuje u Bati a v konsumech sociálnědemokratických, nikoliv ovšem agrárních.

Všecky listy t. zv. levice trpí povídkovými úbytěmi, ač si pomáhají překlady i z autorů španělských, argentinských i finských — vem kde vem — a přes to, že heslo sociálního realismu jest přece obecně a slavnostně oddekretováno . . .

Povídkářská bída potrvá tak dlouho, dokud redakce nebudou mít přímého, to jest politického, stavovského a obchodního zájmu na povídce. Povídka je dnes v našich novinách trpěný přívěsek, ozdoba, zábava, na které celkem houbec záleží — až ovšem na „Prager Tagblatt“, jenž na své hospodářské rubrice a na svých výtěžných a pečlivě vybíraných povídkách vybudoval svou posici.

K čemuž, jak zní ustálená fráze, není třeba komentáře.

do ba a lid é

Stultus:

Novinky o sovětské mládeži

Letošní rok se v SSSR vyznačoval několika základními státními akty, nesoucími společný znak. Tím je stále vzrůstající a letos vyvrcholená státotvorná snaha. Vskutku, vláda i lid byli tohoto roku v zemi Sovětů tak státotvorní, že se člověku až dělaly mžitky před očima, když se díval, jak se v tomto ušlechtilém počínání předstihují. A ať se díval

kam chtěl, na rodinný život, nebo sklizeň píce, zahraniční politiku a její manévry, nebo sjezdy sovětů, nacházel ji všude. Abychom byli srozumitelní, uvedeme několik příkladů.

V Rusku objevili střední cestu.

Snaha o silný a zdravý stát se odráží ve všech posledních projevech a nařízeních sovětské vlády. Prožívá léta, kdy přikročila k synthese starého s novým, zanechávajíc v značné míře dřívějšího extremismu a potlačujíc všemožně v životě i politice starorevoluční nálady. S hlediska stranického je to, co činí dnes, skutečně politikou zlatého středu, bráníci se pravým i levým úchylkám velmi drsně. Víme, že jednou z událostí poslední doby v SSSR bylo nařízení o zákazu potratů, které škrtlo dřívější honosení se mravní svobodou, s nímž tak pyšně vkročila do života říjnová revoluce. Obrovský stát s beztak velikým každoročním přírůstkem zdůrazňuje ještě ideu populační a všelijak ji podporuje. Vizme na příklad nedávné nařízení o vydávání podpor rodinám, obdařeným velkým počtem dětí. Noviny přinášejí fotografii objemné sovětské občanky, matky 11 dětí, již vysoký státní úředník odevzdává jedenáct tisíc rublů, po tisíci za každé děcko. V oblibě jsou obrázky bodrých šestinedělek s čipernými nemluvnaty a články o nejen plodném, ale i zdravém mateřství.

Neméně populární než švarné rodičky je „naše sovětské kozáctvo“. Víme, že kozákům byla vrácena dřívější práva vstupovati do armády a nositi malebný stejnokroj. Letos na podzim šli již první nováčci houfně do rudé armády, a tak tu budou zas kozácké pluky. Když jela kozácká delegace o říjnových oslavách do Moskvy, aby tam zpívala a tančila, ozýval se s moskevského podia tak divoce a frajersky dupot jejího rozvášněného tance, až poletovaly u pasu dlouhé dýky. A není divu, že nakonec zaznělo tak hromově jejich „hurá“ vůdci. Neboť jim byla vrácena jejich milovaná romantika a za to, věru, budou sloužit věrně.

Popadnuvši karabáč, divoce honí vláda špatné úřady, pány, kteří se vyhýbají placení alimentů, byrokraticky naladěné menší straníky a vykonavatele moci, mladé grobiány, kteří neuctivě zacházejí se staršími lidmi. Docela nedávno přece udělila vlastnoručně výprask tomu neohrabanému hulvátovi Dëmjanovi Bědnymu, který byl tak netaktní, že napsal hanlivý kus o ruských bohatýrech a dovoloval si zlehčovat pokřtění Rusi. Ale zato se pořádá s veškerou slavnostností jubilejní výstava otce ruské literatury a velkého učence Lomonosova a věnují se mu úvodníky, nadepsané „Veliký syn ruského národa“. A touto celkovou tendencí je prolnta škola, veřejný život i umění. Zdá se, že si to občanstvo chválí. S hlediska zeměpisného je SSSR zemí velmi kontinentální — to znamená, že počasí se tam mění neobyčejně prudce.

Komsomol se odlučuje od komunistické strany.

Hledáme-li jednotný výraz pro cílý letošní rok, shledáváme, že tím výrazem je jakási všeobecná slavnostní demonstračnost. Slavnostní demonstrací byl také desátý sjezd komsomolu. Vzhledem k tomu, že byl desátý, předcházela mu i velmi slavnostní průprava. Pionýři a vůbec mládež země chystali k tomuto sjezdu dárky a jejich výpočet a popis po dlouhou dobu se stal téměř rubrikou komsomolského tisku, líčícího, jak skupina školáků z té a z té školy, toho a toho města chystá pro desátý sjezd modýlek letouna, nebo že přislíbila dobře se učit. Sjezd konal se v dubnu s celou slávou, s projevy významných veřejně činných osobností, které si k tomu komsomol pozval a s celou gradací potlesků: bouřlivých, nadšených a dlouhotrvajících i potlesku vůbec. Díváme-li se dnes na dva tlusté a důležité vypadaající svazky jeho steno-

grafických záznamů, překvapuje nás, zvláště po jistém časovém odstupu od celé té mladistvé vravy, jak málo obsahují.

Vskutku, je docela příjemné přečíst si naivně švitořivý projev delegátky Marie Děmčenkové, téže dívky, která vykonala před časem jakýsi stachanovský rekord při sklizni řepy, dostala za to řád Lenina a byla posléze poslána na studia do agronomického ústavu. Je to patrně, podle vystupování, činů a zjevu (má takový sympatický tupý nosánek) velmi milá a bystrá dívka. Mluvila však poněvíc o tom, jak se učí, jak jí v tom překážejí příliš pohotoví reportéři, toužící si promluvit s hrdinkou dne, a vracela se neustále s vděčností k těm, kdož jí dopřáli odborného školení. Ale se sjezdem a jeho prací mělo toto mladistvě zajímavé nadšení jedné z nejlepších komsomolek země velmi málo společného. Nejinak bylo tomu u jiných a tajemník komsomolu a jeho vůdce Kosarěv vytkl dokonce poněkud delegátům, že se příliš málo dotýkají otázek, aktuálních pro organizaci. Ostatně řekl vše, co bylo třeba říci, a co se od komsomolu nyní požaduje, on sám, ve svém zahajovacím proslvu. U něho je třeba se zastavit.

Byla to řeč dokonale programová. Pronesl ji při zahájení sjezdu tento mladý muž, do jehož patrně velmi spolehlivých rukou je vložena s vládního hlediska tak důležitá funkce, jako vedení komunistické mládeže. Jsou v ní obsaženy celkem všechny důležité body nového programu a nejdůležitějším z nich je tento:

„Vedení komsomolu musí zajistit úspěchy v boji mládeže za nabytím vědomostí, vědy, kultury. Vedení se musí naprosto věnovat úkolům vyučování a výchovy mládeže a dětí. Leninský komsomol se v přítomné době stává mnohem širší organizací sovětské mládeže, na rozdíl od organizace dělnicko-selské mládeže, jakou byl v podstatě ve svém složení v minulosti. VLKSM — je masovou stranickou organizací mládeže, připojené k VKP (b), sympatisující s jejím programem, jevíci se její rezervou a nejnějnějším pomocníkem, sjednocující ve svých řadách široké vrstvy pokrokové, politicky gramotné pracující mládeže města a venkova.“

Tím je řečeno velmi mnoho, ale Kosarěv se vrací k důležitému bodu ještě jednou a vyjadřuje ho ještě jasněji, aby již nebyla možná žádná mýlka. Opakuje tedy dále snad ještě důrazněji: „Komsomol není stranou, nebyl jí a nebude. Máme jen jednu svou stranu — VKP (b). Komsomol má jiné funkce než VKP (b) a není radno na to zapomínat.“

Těmito slovy, vloženými do úst Kosarěvovi, vytkla strana komsomolu plán pro budoucnost. Komsomol jaksi neměl nikdy napsáno černé na bílém, že politickou organizací je. Byl, a je, doopravdy rezervou strany, do které byla přijímána sociálně a náladově nejspolehlivější avantgarda sovětské mládeže. Avšak, jaksi neoficiálně, považoval se komsomol dříve téměř za součástku strany a v každém případě cesta každého aktivnějšího stranicky naladěného mladého člověka do strany vedla přes komsomol. Tedy vždy — omladinová organizace, působící sice za bezprostředního vedení strany, ale ne strana samotná. Nicméně jsou v chování strany vůči komsomolu jisté odstíny, které se časem mění. Ještě r. 1926, referuje na XIV. sjezdu strany o práci komsomolu, mluvil Bucharin o „železné jednotě“ strany a komsomolu. Tehdy, v době tolika opozic, znamenala ideová jednotá komunistického svazu mládeže se stranou velmi mnoho. Dnes, aniž by přestávala držet nad komsomolem ruku, vymezuje strana velmi rozhodně jeho úkoly. Neboť ukazuje mu na to, že jeho hlavní snahou má být otázka výchovy, že jeho místo je ve škole a nikoliv v řadách vládních, že na státnické otázky je ještě příliš krátký a že konečně není „stranou pro mládež“ vedle VKP (b) — strany pro dospělé. Komsomolu bylo zkrátka vykááno jeho místo.

Tato direktiva je jednou ze složek celkové vnitřní politiky strany dnes. V dobách občanské války, když komunistická mládež bojovala na frontách i ve vnitrozemí pro stranu, i v dobách pozdějších, kdy země nebyla ještě tak naprosto ovládána, vytvářely se privileje komsomolu. Cítíc jeho užitečnost, promíjela mu strana leccos. Pro jeho politickou spolehlivost přehlížela se často nevzdělanost a lajdáctví jeho členů, jejich hrubství, omezenost a neukázněnost. Komsomol měl bezpochyby i ambice politické. Považoval za samozřejmé, že dostane od mateřské strany pěkná a významná místa, a že, patří-li už do rodiny, může se do jejích věcí plést. Dnes, když stojí strana velmi pevně na nohou, upozornila komsomol, že jí nesmí přerůst přes hlavu a má si více všimnout vlastních chyb. Nová ústava ruší, aspoň oficiálně, třídní omezení ve volebním řádu. Řekl-li Kosarěv, že dnes vzniká pouze jediný pojem — sovětská mládež, která se od sebe liší jen a jen svým povoláním, znamená to totéž zrušení třídních omezení pro komsomol, které je také pojato do jeho nových stanov, a sice v bodu o přijímání nových členů. Totéž platí pro nejmladší komunistickou organizaci dětskou, pro pionýry: „Naše organizace musí v podstatě změnit svůj poměr k dětem třídně cizích žvlů. Žádných třídních stupnic, žádných sociálních rozdílů mezi dětmi.“ (Kosarěv.) Zbývá vylicit směrnicí, kterou nyní strana komsomolu určuje. Vytkl ji zas Kosarěv, k němuž se obrácíme jako k nejlepšímu oficiálnímu prameni.

Bojovat a učit se.

V první řadě je to obrana „naší socialistické vlasti“. Komsomol a celá sovětská mládež prohlašují, že jsou ochotni jít dobrovolně do Rudé armády. K tomu třeba poznamenat, že komsomolský tisk vedl po celý letošní rok velmi aktivní propagandu pro dobrovolnictví, že mnoho mládeže skutečně dobrovolně, ba i předčasně se do armády přihlašovalo a to hlavně na místa, jejichž vojenský význam je veliký: pohraničí, armáda na Dalekém východě a pod.

Tedy komsomolec má být dobrým vojákem v první řadě: odvážným, vytrvalým, který jen vítězí, pro něhož má být zajetí hanbou. Sovětská mládež za vedení maršálka Vorošilova „rozbiže na padrt všechny, kdož se pokusí nás přepadnout“. Nezapomenout na civilní průpravu války a civilní obranu (rozvoj a zesílení Osoaviachimu, padákových a leteckých klubů, střelectví). To vše má konati ve volných chvílích, neopouštěje továrny, studia, práci. Aby si náhodou některý nezkušený člověk nespletl toto válečné vlastenectví s nějakým zcela jiným, podává se v zápětí přesná definice, vylučující mýlky:

„Milujeme svou vlast a jsme připraveni ji hájit, protože je bohatá svými závody, továrnami, železnicemi, svou technikou, proto, že její země je plodná, nerostné poklady jejího nitra nesčetné, řeky, jezera a moře mohutná a mnohovodná — a to vše patří nám.“

To zní skutečně hrdě a námitky proti takovému stanovisku mohou mít leda ti, kdož mají na sovětskou zem zálsk.

Bod druhý: nepleťte se předčasně do složitých záležitostí, ale učte se. Komsomol má v první řadě vychovat řady vzdělaných lidí — „technických odborníků“. „Naše organizace pak, místo aby organizovaly vzdělání mládeže, chtějí stále řídit a vládnout. V tom je základní chyba naší práce. Nemusíme řídit a vládnout — na to jsou jiné organizace — strana a sověty.“ — Pročež zanechte raději tlachů o důležitých státnických otázkách „jako bychom je řešili“. Naopak Kosarěv upozorňuje na to, že mnozí mladí odborníci, vysokoškolsí studenti a podobní, špatně píší a čtou, neznají základních dějinných fakt. „Někteří se dokonce pyšní svou malogramotností, soudíce, že proletář není povinen znát mluvnici.“ Úkoly do

budoucná jsou: každý komsomolec musí mít středoškolské vzdělání, pokud možno nezanechávaje své dělnické práce.

Velmi důležitá je četba klasické literatury. Zde neopominul Kosarěv rýpnout do sovětských spisovatelů pro nedostatečnou kvalitu jejich děl a byl odměněn bouřlivým potleskem. Třeba říci, že na sjezdu vystoupil A. Tolstoj, který ho v jeho stanovisku vůči moderní literatuře podporoval.

Staré chyby se odstraňují.

Sleduje-li někdo život komunistické mládeže aspoň v periodickém tisku a publikacích, nebudou mu novinkou výtky, které Kosarěv komsomolu učinil. Neboť o panovačných a diktátorských tajemnicích, kteří terorizují členstvo, o špatných „aktivistech“, t. j. lidech, kteří mají propagaci věsti, ale nevědí sami mnoho, o byrokratech, kteří nechávají zvláště na venkově ležet haldy žádostí za přijetí do komsomolu, nebo, co hůř, stížnosti členů, o tom všem se dočte člověk den co den třeba v „Komsomolské Pravdě“. Není tajemstvím a odhalením ani to, co řekl o gaunerských skutcích, které se vyskytnou ještě dnes mezi mládeží a o nichž podotkl, že „věru není třeba míti velkou odvahu k tomu, aby někdo urazil ženu nebo bodl nožem bezbranného člověka“. Jsou to zbytky oněch anarchistických nálad, které zanechalo sovětské zemi jednak bouřlivé období revoluční, jednak neblahá směs všeobecně nízké úrovně kulturní s úryvky revolučních vět. Jsou to nálady a fakta, jejichž odstranění a pokud možno rychlému zničení se věnuje vláda již tolik let, ale plodná půda nedbale zasetých mozků dodává jí neúnavně a pohotově stále novou látku. Učitelství sbor jistě leningradské školy chce dejme tomu „oteplít“ chodbu (aby řekl, že do chodby chce postavit prosté kamna, k tomu se nepohne jazyk. Kdepak — takové jednoduché slovo!). Předseda okresního výkonného výboru mu na to odpoví, že to by bylo „supraintelektuálním sprostáctvím“ (uvádí L. Krivolapov v knižce „O práci komsomolu ve škole“). Nového na celé kritice poměrů je tedy leda to, že podobnému hodnostáři stačilo dosud k vykonání takových státnických skutků ujištění o oddanosti straně. Dnes mu to snad již nepostačí.

Když se v posledních letech v SSSR za úctyhodného rámusu rozvinulo údernické, stachanovské hnutí, a lidé, většinou mladí, podali na tamní pracovní poměry velmi pěkné výkony, zarazily nestranného pozorovatele nikoliv velké odměny za tyto skutky, udělené stachanovcům vládou, jako téměř hollywoodská reklama, kterou kolem nich vyvinuly všemožné veřejné organizace. Nadšený řev, milostné dopisy, kola, obytné domky, gramofony a obdiv, kterými byli zahrnováni, působily poněkud odstrašujícím dojmem. Člověk by téměř řekl, že dobře pracovat v té zemi je životu nebezpečno. Tato zvláštní okolnost nešla patrně ani pozornosti strany, neboť na sjezdu se Kosarěv zmínil o tomto faktu, odsoudil ho a doporučil, aby osoby, které „chtějí svým vtíravým šmejděním reklamovat samy sebe“, byly od mládeže odstraněny. Neboť starost a pozornost k mladému člověku nespočívá v nemírné podlízavosti, která v něm ničí „cit hrde skromnosti“.

Podíváme-li se do minulosti, překvapí nás, jak starého data jsou všechny výčitky, činěné letos komsomolu. Najdeme svědectví o tom ve veřejných projevech stranických činitelů z minulých let. Uvedu třeba jen dva takové Bucharinovy projevy, který se komsomolem dosti zabýval, a to jeho referát na všesvazovém sjezdu učitelů („Učitelstvo a komsomol“, 1925) a referát „O práci komsomolu“ na XIV. sjezdu strany (1926). Je přímo úžasné, jak se v těchto pracích opakují dnešní námitky proti chybám komsomolu ve znění téměř doslovně.

„Nechte administrování, soudruzi! Necht' administrují orgány sovětské vlády“ atd. Nedostatečná vzdělanost a odborná průprava komsomolského aktivu, nevychovanost a hrubost, panující v řadách komunistické mládeže, se tu odsuzují v míře nikoliv menší, než dnes. Ale tehdy existovaly pro vládu ve vedení mládeže ještě jiné těžkosti. V letech Nepu mluvilo se ve straně zcela otevřeně o nezaměstnanosti průmyslových dělníků, a — užijeme-li slov Bucharinových — o „naši žebrotě“ a nízkých platech. Hospodářská krize a průmyslová nevyvinutost, spolu s celou politickou linií Nepu nemohly nikterak přispět k povzbuzení nálad komunistické mládeže. Z těch let pocházejí její reptavé námitky proti politice strany, o tom, že sovětský průmysl zůstává kapitalistickým, i když je státním, že mladý sovětský dělník nemá dosti možnosti zvýšit svou kvalifikaci a učit se, a že je státem vykořisťován. Nálada „nic se nezměnilo“ je charakteristická pro tu dobu a vede k jistému kvašení v řadách komsomolu, nad nímž, zvláště v souvislosti s tehdejšími spory uvnitř strany, se vláda musila zamyslit. Nemohla, konečně, být příliš přísná k velkým chybám své omladiny, dokud neodstranila průmyslovým plánem pětiletky v první řadě nezaměstnanost a nespĺnila budováním své industrie aspoň částečně její hmotné požadavky. Dnes je proti ní ve výhodě, neboť aspoň vnější příčiny k možnému tvoření oposice mezi mladými jsou odstraněny. Tím se také vysvětluje ráznost, s kterou na komsomol udeřila.

Pracujte lépe!

Každého Evropana překvapí zajisté, jak brzy vstupuje mladý sovětský člověk do života, ať už se jedná o brzké uzavírání sňatků, nebo rychlost, s jakou mladí lidé dostávají dosti odpovědná místa. Sotva škole odrostlí mladí sověští občané honosí se již titulem veřejně činné osoby. Sověty také neopomíjejí vystavovat tento fakt náležitě na obdiv před očima západu, trpícího krizí. Můžeme ovšem závidět těmto mladým lidem, kteří se mohou vždy spolehnout, že práci obdrží, i když za podmínek těžších, než u nás. Ale věc má i jiné pozadí. SSSR trpí také svou krizí, která je opakem naší. Tou je nedostatek lidí, majících dostatečnou odbornou přípravu a kvalifikaci, ať v průmyslu, nebo jiných odvětvích veřejného života. Tento stav je ještě dědictvím starého Ruska a lze jej odstranit jen pomalou a důkladnou prací. Na tu arci není mnoho času v zemi, jejíž hospodářství, školství, distribuce, doprava a co vše ještě představují obrovskou rozestavenou budovu, s níž nelze strhnout lešen. Neboť se na stavbě této země ještě pracuje na akord. S tím také souvisí často nedostatečná školenost a zkušenost mladých pracovních sil.

Zdá se, že Sověty si v poslední době začaly obzvláště všimnout této chyby a že jsou si dobře vědomy nejen špatné kvality práce mladých, ale, což je neméně důležité, špatných psychologických důsledků příliš brzkých začátků: nedbalosti, povýšenosti a lajdáctví. Nemohou si zatím dovolit nepouštět mladé síly hned do provozu, hlavně ne v oborech průmyslových. Ale čilá propaganda pro zvýšení kvalifikace, vedená mezi mládeží, má věc napravit aspoň zčásti. Na každý případ bylo mládeži připomenuto, že se má na konání práce lépe a déle připravovat, a bylo o tom mnoho řeči na X. sjezdu komsomolu. Mezi jiným je příznačná tato podrobnost: dřívejší hranice věková, do jaké mladý člověk mohl být aktivním komsomolcem, byla 23 let (pak se stával členem pasivním). Nyní je tato hranice zvýšena na 26 let, jinými slovy se soudí, že mladý člověk má projít v této výchovné organizaci delším stadiem. Neméně zajímavé je, že se Kosarěv pochlubil tím, že se sňatky mezi mládeží nyní uzavírají ve věku pozdějším (20—24 let), než před revolucí (a musí se říci, že i dlouho po ní). Tyto zdánlivě nepatrné věci tvoří, sloučí-

me-li je, novou směrnicí v postoji k mládeži. Je upozorňována, aby se nevrhala horempádem do všeho, nač ještě není dosti zkušená, a nepokukovala po činnosti, k níž ještě není dosti způsobilá. Aby nezáčínala život příliš záhy.

Podíváme se po jednotlivých oborech, v nichž má komsomol, podle určení strany, pracovat. Prvním takovým úkolem je

práce ve škole.

Je to vlastně jakási externí spolupráce s učitelstvem a profesorským sborem, při níž komsomol vnáší do školy značnou dávku ducha stranického. Je-li mladý kantor sám komsomolcem — je dobře. Ale výchova, kterou se zabývá komsomol ve škole, je nikoliv jen všeobecně vzdělávací. Komsomolci jsou přiděleni škole jednak jako vůdci školních pionýrských buněk, jednak jako komsorgové (komsomolští organisátoři). V posledních letech, kdy byl školský systém zreorganisován (stabilisovány vyučovací látky a znovu zavedeny známky, třídy a pod.), rozšířilo se také velmi pole působnosti komsomolu. Má jaksí revidovat školské ovzduší, vzpružovat žáky a vésti je. Před jednou z okresních konferencí komsomolu odpověděli žáci starších tříd na anketu, uspořádanou místním komsomolem: „Nemáme rádi svých třídních a nevážíme si jich“. Na důkaz, proč se tak stává, uvádí autor, citující tento výrok, plánek práce jednoho třídního; tu je: Požadoval slušné chování vůči dospělým, zdvořilost, boj s rozpustilostí, k níž je počítáno střelení hrachem do tváře a nastavování nohy a konečně zápolení s „cynickým zacházením hochů s dívkami: oplzlé obrázky ukazované dívkám a pod.“, o vštepování komunistické morálky v práci, myšlení, emocích atd. Pedagogický a komsomolský tisk si velmi často stěžuje na to, že vliv školy nejde dále, než k jejímu prahu. Ihned za ním nastupuje často neblahý vliv ulice, kamarádů, rodiny. Případy dobrého působení komsomolu se uvádějí „Komsomolskou Pravdou“. Dejme tomu: žák se špatně učí. Komsorg jde vyšetřit jeho rodinné poměry (k čemuž se kantor, podle slov tisku, zpravidla nedostane). Ukáže se, že manželství rodičů žáka je rozhárané, je svědkem hádek mezi otcem a matkou, což dítě enervuje. Komsorg podle možnosti zakročí. Mohou se zrovna tak uvést příklady jiné: špatné zacházení s dítětem, nedostatečné finanční a bytové poměry. Stěžují-li si rodiče na špatné chování dítěte, má mu komsomolec domluvit, neví-li žák, jaké si má vybrat v budoucnu povolání, poradit.

Je, nebo má to být také komsomol, který se stará o vojenskou a fyzickou výchovu školní mládeže. Ještě před X. sjezdem se psalo, že: „Armádní komsomol má pomoci organisovat vojenskou práci ve škole. Vyučování vojenské vědě je třeba zařídit tak, aby se počínala nikoliv devátou, ale sedmou třídou vyučovací ve všech nižších a středních školách.“ Jako důvod k takové militarisaci se uváděl příklad kapitalistických zemí. „V Itálii na příklad se matematice věnují 3 hodiny, ale na ovládní sečných zbraní 5.“

Přesto všechno není vedení komsomolu s prací svých členů ve škole docela spokojeno. Vyčítá jim, že jsou často méně vzdělání, než jejich svěřenci, zatím co mají je vésti, že nezřídká zanedbávají svěřené jim pionýry a okfabrjata (organisace nejmenších), nebo je naopak komandují. I tu má komsomol jen jemně usměrňovat, diskretně pozorovat život dětí, ponechávaje jim samosprávnost jejich dětské stranické organisace. Ostatně změnilo se v sovětské pedagogice za poslední léta velmi mnoho. Uvažme jen, že byly připuštěny pedagogické spisy autora s tendencí tak idealisticky kontrarevoluční, jako je Jan Amos Komenský! Taková liberálnost, neslýchaná v zemích kapitalistických, přináší důsledky: proč nepřevzít od nepřátel také jiné výchovné metody, které nám mohou být k užítku? Dnešek znamená tedy jen zesílení této linie v práci komsomolu.

Druhým neméně důležitým úkolem komsomolu je propagace a politická výchova mládeže mimo školu: v továrně, na vsi, v kolchozu, zkrátka všude, kde komsomolská buňka existuje. A komsomol má nejen poučit, rozřešit každou naléhavou místní nebo světovou otázku, kterou si mládež klade, nýbrž i vystoupit v úloze organisátora místních kulturních počínání, jako jakýsi maître de plaisir, ať už se jedná o ochotnické divadlo, zřízení klubu, uspořádání vzdělávacích přednášek. Aktivista — předák komsomolu — má v tom všem hrát vedoucí úlohu. Kde však je komsomol a kde jeho aktivisté, když si dejme tomu mládež menších venkovských měst nebo továrních ubikací stěžuje, že nemá žádných zábav nežli tančení moderních tanců (západních, jak se jim říká v SSSR), a že se samou nudou ve volných chvílích potlouká po ulicích a provádí všelijaké rošťačiny. Takových stížností dostává tisk dost, a už pěknou rádku let. Otázka není tedy v oblomovských náladách mládeže, ale v tom, že je komsomol nedovede dosti dobře odstranit, i když je k tomu předurčen. Celý jeho desátý sjezd byl vlastně vtlokáním do hlav straníků této skutečnosti. Poplašné úvodníky komsomolského i stranického tisku po sjezdu, které spolu s nemile ilustračními články pobádají komsomolské organisace, aby se už konečně hnuly, ukazují na to, že i po sjezdu se poměry nemění tak rychle, jak by se mohlo myslet. „Komsomolská Pravda“ konstatuje: „Působnost většiny komsorgů se omezuje na pobíhání, rozmluvy o učení“ a dodává, že komsomolským aktivistům, nemajícím dnes středoškolského vzdělání „je dnes úzko“. Úzko je jim proto, že zlaté časy, kdy tito nevzdělanci mohli vyprávět vše, co jim slina přinesla na jazyk, aniž by o tom skutečně něco věděli, jsou ty tam. Dnes je budou nutit, aby své vzdělání doplnili. „Komsomolská Pravda“ cituje slova komsorga Koskova: „Během svého života jsem se učil v armádě, na stachanovských kursech, na kursech propagandistů, v komvuzu, a mé vzdělání se stále rovná vzdělání čtyřtřídní školy.“

Jiná otázka je, žádá-li vedení organisace od komsomolu aspoň minimální slušnost a kamarádství při styčích se soudruhy. — Dívka-komsorg odpoví při schůzi na otázku, zda je socialismus vybudován, že sice je, ale nikoliv úplně. Kdosi dá o ní do místních novin zprávu, že je trockistkou, a užije proti ní běžné udavačské formule, že dokazovala nemožnost vybudovati socialismus v jedné zemi. Začíná se velmi organisovaně štvání a zoufalá dívka marně hledá zastání u tajemníka místního komsomolu. Ten se drží stranou. Doba je taková, že je dobře nemít nic společného i s přeludem trockismu.

Dva mladí lidé se vezmou. Jakýsi pilný muž objeví, že jeden z manželů je potomkem „sociálně cizích živlů“. Místní honorace postaví jednomu z manželů, který je komsomolcem, ultimatum — buď se rozvede nebo bude vyloučen z komsomolu. Skutečně manželství rozvedou, učiní z obou štvance a vyvrhele socialistické společnosti až do chvíle, kdy se do případu vloží ústřední komsomolský tisk. S takovými případy, z jejichž spousty jsme vybrali jen dva, má komsomol každodenní práci a je vskutku dobrým znamením pro zemi, že je stále pilnější při jejich překonávání.

Spolupracovnice „Komsomolské Pravdy“ má rozmluvu s dívkou-zlatokopem, pracující na dole, velmi nevyvinutou a nekultivovanou. Jejím jediným přáním je nalézt co nejvíce zlata. Na otázku, co by učinila, kdyby všechno to zlato bylo její, odpoví: „Koupila bych si různé šatstvo, boty, radiovky, věci, prsténky.“ — „Nu, dobrá. Představ si, že jsi již koupila deset, dvacet šatů, že jsi koupila všechny věci a prsténky... Co dál?“ — „Dál?... Pak bychom se snad jeli v létě podívat, jak žijí lidé. Nebyla jsem ještě nikde. Nejezdila jsem vlakem. Chtěla bych se podívat na moře. Na

moře a na metro.“ — Rozpovídavše se pomalu s dívkou — píše novinářka — zjistili jsme u ní nejrozmanitější přání a přesvědčili jsme se, že nemají pravdu ti pracovníci výboru komsomolu, kteří ujišťovali, že do takových jako je Zina, nejde nic vtouci.“

Komsomol má dnes před sebou vsutku čestný úkol zaujmouti a povznést takovou neuvědomělou mládež. Ale to ovšem předpokládá, aby sám byl na kulturní výši, jejíž nedostatek mu dnes tolik vyčítá strana.

dopisy

O monopol filmového zpravodajství

I.

Vážený pane redaktore,

popřejte laskavě místa ve svém listě několika poznámkám o otázce svobody filmových týdeníků, o níž se rozvinula debata po mé poznámce „Zase jeden monopol“. Tato poznámka měla tak dalece úspěch, že na ni odpověděl přímo její adresát, ačkoliv vůbec nebyl jmenován. Nemusím s panem předsedou správní rady filmových továren A-B polemizovat o otázkách, na něž Váš list již často právem poukázal. Postačí, budeme-li mluvit o hlavní věci, a tou je, má-li filmové týdeníky v ČSR podřezati nadále svobodu, či má-li na místě jich býti zaveden monopolní filmový týdeník společnosti A-B.

Tato společnost, s jejíž filmovou politikou „Přítomnost“ již nejednou polemizovala, se zdá míti zájem o jakékoli filmové podnikání pouze tehdy, je-li jí zaručen nějaký monopol. Před pěti lety to byli lidé blízcí této firmě, kteří se domohli monopolisování výroby českých filmů ve formě kontingentních předpisů. Dnes vystupuje přímo předseda správní rady této společnosti s požadavkem, aby „byla u nás filmová propaganda velkokorýse a ze základů organizována“, asi tak, jak se stalo v Rakousku ve formě „Vaterländische Wochenschau“, a ujišťuje, že by k tomu ovšem bylo zapotřebí slušné vysoké státní dotace. Pod všemi těmito všeobecnými požadavky jest kryt jeden docela nevšeobecný zájem. Naučili jsme se již čísti v podobných projevech, že kdykoli se poukázvalo na zájem státní, bylo možno vyčísti mezi řádky zájem firmy.

Také tentokrát neplaiduje pan předseda správní rady společnosti A-B pro nějaký filmový týdeník, k němuž by měl docela daleko: podle toho, co se neoficiálně v posledních týdnech vypravuje o tom, že laboratoře A-B se zařídily na to, aby mohly vyráběti týdně osm set kopií filmového týdeníku, a podle toho, co se důvěrně prozrazuje o různých intervencích u jednotlivých ministerstev — má společnost A-B pevnou důvěru, že se jí podaří s vlastním monopolním filmovým týdeníkem startovati již v nejkrajší době. Nevidíme v monopolním týdeníku společnosti A-B a ve vyloučení týdeníků ostatních tak obrovské výhody pro náš stát, pro jeho propagandu a pro jeho kinematografii — jako spíše jen očividné výhody pro společnost A-B. Proto bych rád k této veliké starosti o „celostátní“ filmový týdeník připojil několik poznámek.

V dopise pana Miloše Havla se praví, že prý propaganda rakouská dociluje obrovských výhod a že prý tento týdeník jest i v biografích velice vítán. Dovolte, abych ze své zkušenosti ve vídeňských kinech autora dopisu upozornil, že patrně není informován. Rakouská „Vaterländische Wochenschau“ nejen není v kinech vítána, nýbrž stala se hotovým postřachem obecnosti. Od jejího monopolního zavedení v rakouských kinech chodí se do kin o čtvrt hodiny později a rakouská vládní propaganda probíhá s resignací třikrát denně před prázdnými hledišti. Dokonce

i biletáři vás při vstupu ochotně upozorňují, že si můžete ještě ve foyeru zakouřiti, poněvadž se nedohrál dosud oficiální týdeník. V cizích kinech pak se tyto oficiální snímky neobjeví. Všude, kde mají být hrány, musí za to rakouská vláda těžce platiti státními penězi.

Pět velkých filmových týdeníků, které na půdě našeho státu vycházejí jako odbočky největších mezinárodních filmových žurnálů, obstarávají dnes naši vnitrostátní i zahraniční propagandu způsobem, s nímž můžeme býti spokojeni. Každý z těchto pěti týdeníků natáčí každý týden jednu československou aktualitu. Z těchto pěti aktualit zařadují světové týdeníky každou, která může nalézt v cizině zájem, do svých mezinárodních vydání. To všechno nestojí náš stát ani haléře.

Bude-li zřízen u nás monopolní týdeník jedné firmy, nebude v něm nikdy filmováno tolik různých československých aktualit v jediném týdnu. Vnitrostátní filmová informace a propaganda tedy bude ochuzena. Oficiálnímu týdeníku monopolnímu, který nemá naprosto žádné vybudované styky s cizinou a k němuž bude u velkých západních demokracií již předem nedůvěra, se nepodaří umístiti ani desetinu toho počtu snímků v cizině, který dnes umístí mezinárodně organizované a svobodné týdeníky Paramountu, Foxe, PDC, UFY a zahraniční spojení československého týdeníku, jako Eclair-Journal a jiné.

Všimněte si, že již dnes, ačkoliv v projevu pana předsedy správní rady společnosti A-B není ještě jmenována firma, která by týdně osm set kopií tohoto monopolního týdeníku chtěla všem kinům na základě úředního předpisu vnucovati — mluví se již o pořádné státní dotaci, které by tento týdeník vyžadoval.

Máme u nás pět velkorysých týdeníků, které pracují úspěšně bez jediného haléře státní podpory. Podle úředního předpisu obsahuje každý z těchto týdeníků jednu pětinu celkové metráže, věnovanou zájmům domácím a scénám výhradně československým. Mnohé z těchto scén natáčeli operatři světových jmen, pro ostatní jsou u nás trvale zaměstnáni kamerameni domácí. Vedle světových týdeníků si udržuje čestné místo již po celou dobu trvání republiky Československý filmový týdeník, jenž pracuje tolik let bez jakéhokoli monopolu a konkuruje ostatním týdeníkům jen svou úrovní. Má-li v úmyslu vydávati nový, technicky i obsahově dokonale vybavený, malodohodový, státně propagační filmový týdeník nějaká firma — zaslouží si naši chválu. Kdyby taková firma však chtěla pro své podnikání monopol a ještě státní subvenci, nemohli bychom jinak, než varovati. Dokud u nás nebude předepsáno, že se u nás smějí vydávati jen jediné noviny tištěné — nemůže být zavedeno vydávání jen jediného monopolního týdeníku filmového. My, kteří nade všechno věříme v pevnost naší demokracie, máme pevnou víru, že ani k oné, ani k této diktatuře u nás nedojde. Dr. W. L.

II.

Vážený pane šéfredaktore!

Vzhledem k tomu, že dopis pana předsedy správní rady Filmových továren A-B, Miloše Havla, otištěný v minulém čísle „Přítomnosti“, obsahuje mylnou informaci ohledně propagandy, kterou mezinárodní filmové týdeníky podnikají pro Československo v cizině, žádám Vás zdvořile o laskavé otištění této informace:

Společnost Paramount film, která v Československu natáčí týdně jednu aktualitu, zařadila během letošního roku ve svých mezinárodních vydáních tyto sceny:

1. Návštěva rakouského spolkového kancléře dra Schuschnigga v Praze a jeho porada s předsedou čs. vlády drem M. Hodžou o úpravě obchodních styků obou států. Zařaděno v Ho-

landsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Polsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně a Syrii.

2. Návštěva presidenta republiky dra E. Beneše na pražských vzorkových veletrzích a výstava čs. letectví. Zařadeno v těchto státech: v Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Polsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

3. Zahájení velikonocního míru Červeného kříže za účasti presidenta dra E. Beneše a vlády. Cvičení pražské posádky na koních na výstavišti. Zařadeno ve státech: Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Polsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku.

4. Footballové utkání československého národního mužstva se španělským na pražském stadionu Sparty. Zařadeno ve státech: Španělsku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

5. Přehlídka pražské posádky a motorisovaných jednotek na Masarykově stadionu u příležitosti dvaapadesátých narozenin presidenta republiky dra E. Beneše. Zařadeno v zemích: Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Polsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

6. Zkušební jízda prvního aerodynamického vlaku mezi Bratislavou a Prahou. (Slovenská strela.) Zařadeno ve státech: v Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Polsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

7. Lidové sportovní hry na Masarykově stadionu za účasti četných zahraničních hostů. Zařadeno v zemích: v Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Maďarsku.

8. Manévry československé armády a uvítání dra Beneše v Pardubicích. Závěrečná vojenská přehlídka před vojenskými přidělenci spřátelených států. Zařadeno: v Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Maďarsku, Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

9. Start největšího francouzského letounu „Dewoitine D-338“ s 16 poslanci francouzské republiky v Praze se známým francouzským letcem Codozem. Zařadeno ve státech: Francii, Belgii, Švýcarsku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně, Syrii.

10. President republiky dr. E. Beneš vítá na zámku v Topolčiankách jihoslovenského ministerského předsedu dra Stojadinoviče a rumunského ministra zahraničí Antonesca. Porady dra Krofity, dra Stojadinoviče a Antonesca o další politické a hospodářské spolupráci. Zařadeno: ve Francii, Belgii, Švýcar-

sku, Turecku, Řecku, Egyptě, Palestině, Maroku, Indočíně a Syrii.

11. Na pardubickém stadionu koná se největší motocyklový závod za účasti nejlepších evropských závodníků o „Zlatou přílbu“. Zařadeno v zemích: v Holandsku, Norsku, Švédsku, Dánsku, Finsku, Jugoslávii, Rumunsku, Rakousku, Maďarsku.

12. Oslava osmnáctého výročí trvání čsl. republiky a návštěva krále Carola II. v Praze. Vojenská přehlídka před parlamentem. Zařadeno ve státech: Holandsko, Norsko, Švédsko, Dánsko, Finsko, Jugoslavie, Rumunsko, Rakousko, Maďarsko, Francie, Belgie, Švýcarsko, Turecko, Řecko, Egypt, Palestina, Maroko, Indočína, Syrie. — Tato scéna byla uvedena i ve vydání Spojené státy severoamerické, v Anglii, Irsku, Skotsku, Walesu, ve všech osadách britského imperia, čítaje v to i Indii a v obou vydáních týdeníku Paramountu pro Jižní Afriku, předváděných v Jihoafrické Unii, v Johannesburgu, v Salisbury a Rhodesii.

13. Zájezd rumunského krále Carola II. s prezidentem Benešem na vojenskou střelnici v Milovicích, předvedení boje ve volném terénu, hon v milovických lesích, přivítání krále Carola II. v Bratislavě a jmenování dragounského pluku č. 11 plukem krále Carola II. Uvedeno ve stejných státech jako scéna předešlá.

Kromě těchto scén jsou v Anglii, ve všech osadách britského imperia a ve Spojených státech uváděny všechny významné československé politické události, které se těší mezinárodnímu zájmu, jako na příklad volba presidenta dra E. Beneše, návštěva kardinála Verdiera na pražském katolickém kongresu, dělnická Olympiáda v Praze a podobně.

Dnes, kdy se projevují snahy o vyloučení velkých evropských týdeníků z Československa a jejich nahrazení monopolním filmovým týdeníkem domácím, postačí snad tento pouhý výčet k posouzení, je-li pro Československou republiku výhodnější svoboda filmových týdeníků či jejich nahrazení týdeníkem autoritativním.

Pokud se týče vnitrostátní propagandy, podotýkáme, že filmování veškerých scén se děje po předchozí dohodě s příslušnými ministerstvy a že tyto scény týdeníku Paramountu se promítají týdně v Československu ve třech stech kinech. Kromě československých scén filmovaných pro týdeník Paramountu zhotovila společnost Paramount loni propagační film o turistických krásách jižních Čech „Z kraje božích bojovníků“ a letos film o moderním Československu, „Žijeme 1937“, jenž bude representovati Československo příštího roku na mezinárodní výstavě v Paříži.

Děkuji za Vaše laskavé uveřejnění a jsem v dokonalé úctě oddaný:

Rudolf Jellinek,

Paramount, filmová spol. s r. o. v Praze.

Káva mocca Bon Ami - ta káva mezi kávami

Los, který bojuje za vaše štěstí
JE LOS TŘÍDNÍ LOTERIE **BOHATSTVÍ**
Přes 1.300.000.000 Kč vyhrál hráčům třídní loterie od převratu

TISÍCE KRÁSNÝCH PŘEDMĚTŮ - **KAREL KELLNER V PRAZE**
TISÍCE KRÁSNÝCH DÁRKŮ!

zřídil na Václavském náměstí čis. 25 na nároží paláce pojišťovny Generali nové vzorné papírnictví, které je svou vnější i vnitřní úpravou, neméně však svým vynikajícím výběrem zboží skvělou pozoruhodností Prahy. Jakostní spolehlivá zlatá pera, jemné dopisní papíry vybraného vkusu a jiné papírnické zboží pro každou potřebu.

Fraňo Král:

JESENNÝ VERŠ

*Za tichost splátka
alebo na spev záloha
dlane mi hladká
páprstým lístkom s javora.*

*Čas vezie jeseň,
pod farchou vrždí rázvora.
Na lazoch jeseň,
ulicou človek vrávorá.*

*Nástrahám smútku
karneval farieb odolá,
dokiaľ jazz mu tu
bubnuje cepní stodola.*

Ze sbírky Pohľadnice, která právě vyšla.

POZNÁMKY

HRST MODERNÍ DĚTSKÉ LITERATURY.

Byl to hlavně Masaryk, který zdůraznil význam dětské literatury u nás a formuloval požadavky pro tento zvláštní druh literární tvorby, jejíž podstata zůstane věčně aktuální — obrozování generací ve vývoji lidstva. Je ovšem přirozené, že toto dobré staré víno nutno časem přelévati do nových nádob. Je opravdu chvályhodné, že význační čeští spisovatelé plní své povinnosti k nejmladší generací, zejména k dětem, dávajíce jim do ruky knihy, které zachovávají tra-

Kultura nervem dějin

„Rok 1636? Každý vám hned odpoví: „Rok, v kterém byl vydán Cid.“ Ale málokdo dodá bez delšího přemýšlení: „Rok vpádu rakousko-španělských vojsk do Pikardie.“ Nuže, kdož ví, zda-li na př. rok 1919 nebude za tři století především rokem, v němž Fr. Jammes vydal knihu Panna a sonety mnohem spíše než rokem versailleské smlouvy?“

G. Duhamel

dici velkých tvůrců dětské literatury, jako bratří Grimmové, Andersen a u nás Božena Němcová. Zejména bratřím Čapkům, zdá se, jako by kouzelný plášť bratří Grimmů spadl na jejich ramena. „Devatero pohádek“ — tato půvabně osvěžující knížka hýří nadto humorem, který nenajdeme u žádného z klasických tvůrců pohádky, protože vytryskl z divů moderního života. Druhé vydání těchto pohádek se skvělými a náhornými obrázky Josefa Čapka jen dokazuje, jak nejpřísnější a nejpovolanější literární porota — děti — rozhodla o osudu této milé knížky. Bratří Čapkové ovládli i jinou doménu moderních pohádkářů — skvělé příběhy o zvířatech. — V historii psího mláděte — „Dášeňka“ vytěžil Karel Čapek ze všedních věcí ony živé rysy, které způsobí, že tuto knihu budou čísti děti nejen dnes, ale i zítra i v daleké budoucnosti, což ostatně 4. vydání tohoto autorem vyfotografovaného, nakresleného a prožitého života štěněte výmluvně napovídá. Vůbec se zvířata mají u Bo-

rových dobře. Josef Čapek tu má své „Povídání o pejskovi a kočičce“, Felix Salten poskytl pak českým dětem kouzlo své knížky „Bambi, osudy srnčí rodiny z lesů“, kde se mistrovsky, s citovým pozorováním a vnitřní pravdivostí vypisují osudy srnčí rodiny. Krásné je také, jak se octne „Alenka v říši divů“ a „Za zrcadlem“ kde ji poznal Lewis Carroll, a setká se s podivuhodnými tvory. Ale přísný soudní tribunál žádá i jiné věci. Dobrodružství fantastické a při tom časové. A tu zaujme především „Klapzubova jedenáctka“ (již v 7. vydání s 26 veselými obrázky Jos. Čapka), povídka pro kluky malé i velké, kteří jsou nadšeni touto historií mužstva, které vyrazí z Dolních Bukviček do světa a poráží v slavných matchích všechno, co jí přijde do cesty. A dobře se mají u Borových i detektivové. Ondřej Sekora krásně ukazuje dětem, „Jak Cvoček honil pytláka“, František Langer je vede do tajemného spikleneckého podsvětí „Bratrstva Bílého klíče“ a „Dobrodružství šesti

F. X. Šalda:

MILOŠ JIRÁNEK JAKO LITERÁT*

V „Pantheonu“, v kritické sbírce velkých spisovatelů domácích i cizích, vyšlo literární dílo Miloše Jiráňka. Řeknu hned předem, že sem náleží. Jiránek jest dobrý spisovatel, protože je pravdivý a jadrný, protože má co říci, protože má stále žhavý poměr k životu, protože netlachá, protože nepřise fráze; protože se umí podívat na věci života po svém a po svém je vyslovit. Jeho bratr Ladislav uspořádal ten objemný 660stránkový svazek s velkou láskou a velmi šťastně: poskytuje se ti tu pohled na všechny stránky literárního talentu Milošova. Je tu výběr z korespondence Jiráňka — všechno zhovavě ještě, tetelící se zárem chvíle, neretušované —, je tu výběr z jeho statí a kritik výtvarných, v nichž se zpovídá tváří v tvář takovému van Goghovi nebo Gauguinovi ze svých snů a tužeb uměleckých; jsou tu jeho stati výtvarně historické, tak taková příležitostná kapitola o starším českém umění, v níž Karel Purkyně nebo Soběslav Pinkas byli po prvé včlenění v náš skutečný život výtvarně umělecký, již byli po prvé obráceni z prázdnoho zvuku jména v živý chléb spotřeby každodenní; jsou tu posleze jeho „Dojmy a potulky“, kniha čistého impresionismu slovného, zcela blízká již beletrii, třebaš nechtěné a nekomponované.

Miloš Jiránek nebyl jen „malíř, který umí psát“, jak o něm říká Dostojevského bratra. Byl skutečný spisovatel, protože dával opravdu slovný žár a tvar věcem, které jej znepokojovaly. Je impresionista i v umění slovném. Život přistupuje k němu a ihned, na místě žádá si odpovědi na svůj nátlak. A Jiránek jí dává žhavou, ale ne povrchní, útoučnou a břesknou, ale ne pomijivou. Dává jí bez pózy, upřímně, prostě, ale s celým pozadím své osobnosti, rozechvěné až do kořenů. Každá jeho odpověď je vlastně šermířská riposta, protože tento člověk stál k životu v poměru velmi opravdovému: probíjel se jím ke své vnitřní pravdě — hovoře se životem, šel za něj a nad něj a dotkl se vteřinami až věčnosti. Tento neustálý střeh před životem, ta pevná vůle, proniknout jej a dostat se své duševní mzdy, kterou je jistota a poznání mimo čas a nad časem, to je to nejkrásnější v Jiráňkovi spisovateli; v tomto směru leží nejšťastnější stránky jeho prózy — improvisace, ano, ale improvisace člověka, který má svůj cíl a své zaměření životní, impresionism, ano, ale někoho, kdo není pouze — impresionista ve všech života a smrti...

Jiránek psal dobře, protože jasně viděl a určitě a pevně myslil — bez těchto věcí není dobrého spisovatele. Brzy se asi ukáže, že Jiránek je náš první opravdový výtvarný kritik, ne proto, že byl malíř a rozuměl technice a otázkám technickým, nýbrž proto, že při své velké sensibilitě byl poučen myšlenkou trvalých hodnot, že pod chvíli dovedl vycítit v minulých věkú a spojit je s přítomností i budoucností. Velicí mistři minulosti, které tolik miloval, okřídlovali jeho myšlenku, nechromovali jí; cítil pod nimi bít žhavou tepnu života,

* V Zápísníku, prosinec 1936.

K. Z. Klíma:

DĚJEPIS PSANÝ PRO DNEŠEK*

Ferdinand Peroutka je stále ještě mladý publicista, ačkoli má za sebou již třináct ročníků Přítomnosti, revue to, v níž samotné je založeno kus jeho skvělého díla spisovatelského i redak-torského umění. Na rozdíl od mnoha jiných časopisů toho druhu nebylo by možno Přítomnost postrádati ve veřejném životě a je v ní také hodně trvalých dokladů o tom, co se u nás v minulých letech dělo. Leckterý článek v ní zůstane historicky důležitý a při tom je to revue, která smyslem pro časovost a zajímavost vybraných tematů vyhnula se vždycky nudě. To je vlastnost, která byla prvopočátečním a dědičným hříchem našich týdníků a měsíčníků od nepaměti. Není možno Přítomnost nečísti, tak jako není možno nečísti kterýkoli Peroutkův článek; vždycky vám něco řekne, protože jeho autor má co říci. I ten čtenář, který ne vždy souhlasí s Peroutkou, přizná, že nechte ho nadarmo a že Perout-

kovy články nejsou psány jen proto, aby vyplnily prázdno místo. Je to známka třídy v našem politickém i tom ostatním novinářství, které neoplvá zrovna nadbytkem individualit.

Překvapilo, když žurnalista tak prude a plně prožívající politický a kulturní dnešek, jako Peroutka, vrhl se na psaní politických dějin našeho státu v rozsahu takovém, že to bude, a vlastně už dnes je, jedna z největších knih toho oboru. Aktivní novinář, který najde čas sednouti si k takové práci a dělat ji s důkladností zahanbující mnohého řemeslného dějepisce, je sám o sobě imponující zjev. Tím více pak imponuje, že u Peroutky tato práce neznamenaá snad jen papěrkováti libovolně materiál nejbliže přístupný a opakovati, co již jednou spisovatel sám o popisovaných událostech soudil a napsal, nýbrž že všechno vlastně znova a od počátku prožívá, studuje, srovnává a přezkoumává. Peroutka se nespokojuje žádnou známou formulkou a žádným ustáleným úsudkem, vždycky chce jít každé věci a události, byť sebe častěji a zevrubněji již vyložené, znova na kloub a k jádru, jako by psal o všem první a po

prvé. Myslím, že pro takové lidi, kteří měli sami jistou účast na dějích, tvořících předmět Peroutkova studia líčení, tvoří tato nezafíženost, novost a čerstvost podání největší půvab Peroutkovy knihy. Jestliže i jinak je známkou Peroutkovy publicistické činnosti, že má odvahu vzdorného pohledu a vlastního názoru, tady, u díla obsahujícího takovou mnohost dějů, máte tím silnější dojem, že přistupoval ke své látce především s heslem: jen si nedat nic a nikým namlavit a nebrat zřetel na žádné zájmy stranické a osobní, ani na žádnou politickou oportunitu. To platí o příčinách událostí, které si jini zvykli posuzovati skoro s čítankovou samozřejmou utříděností a zařadeností fakt, představ a soudů a platí to také o lidech, o jejich roli, kterou v těch a těch událostech hráli, o schopnostech a povaze, s kterými do událostí zasahovali. Peroutka předem ničemu nevěří a nespolehá nikdy na to, že už o čemkoli byl vyřčen definitivně platný úsudek. Někdo snad v tom bude vidět snahu po schválnosti a originalitě, ve skutečnosti je to vědomí, že při událostech poměrně nedávného data je k historickému hodnocení zapotřebí tím většího od-stupu a odklizení všech povrchně

* Přetisk z Almanachu Kmene.

téci žhavou lávu z minulosti do přítomnosti. Nejlepší jeho stránky kritické jsou ty, v nichž vidí, jak není v umění minulosti a přítomnosti, nýbrž jediný proud síly a víry, entuziasmů a musíčnosti, který nese člověka-umělce na svých plecích jako veletok svou loď.

Přes to, že není Jiránek jen malíř, který umí psát, cítit i v jeho próze neustále malíře, malíře v témže smyslu, jako v jiných prózách cítit horlitele, proroka, kazatele, hlasatele, lyrika nebo kritika společenského. Svádí rád všechno bezděky na malířskou stručnost a útočnost. Nevídá svět nikterak malebně — všechny dekorativní polevy skutečnosti jsou mu odporné — ale vidí je malířsky v tom smyslu, že jej chce zachytit vteřinově, bleskově, a přece jadrně a hutně. V tomto směru leží rovnomocnina mezi Jiránekem spisovatelem a Jiránekem malířem. Svou stať „In memoriam Václava Čermáka“ zakončuje Jiránek taktó: „od té doby často když jsem se dal strhnout okolím, životem, prací, a podleh l na chvíli zase té blažené iluzi, že co žiji, co pracuji, co cítím, je opravdu hodno žít, kmítne se mi před zrskem ta pustá rokle zbraslavská a v ní mrtvova mého štíhlého hocha, do prsou čtyři díry.“ Ta hrůza sebevraždy kamarádovy, která ležela jako múra na prsou Jiránekových, ta mohla být vyslovena jen takovouto absolutní vazbou: „do

trampů aneb Nové pověsti české“ od Vlast. Rady jim jen do svědčí, že ono se lehce řekne, trampovat. „Eduant a Francimor“, které přivedl Karel Poláček do školy, by vám řekli, co zažili na moři, ve vzduchu, v královském žaludku. Ale poněvadž to nakonec všechno dobře dopadne, musíme nejdříve vidět divadelní hru „Dobře to dopadlo aneb Tlustý pradědeček, loupežníci a detektivové“, jak ji pro potěšení dětí napsal Josef Čapek.

Všecky tyto knihy dohromady jedna každá sama o sobě jsou branou, která však přes to, že je branou divů a dobrodružství, vede děti do světa prosté a každodenní skutečnosti, blíž k samozřejmé krásě života i světa. Vskutku, tato dětská literatura v ničem nenasazuje literatury v ničem námění, neboť objevuje, v plném smyslu toho slova, hodnotu života. A právě odtud ty svěží a životné rysy. Vskutku v těchto knížkách tepe krev horoucího života.

nanesených hesel a laciných fabulací. Málokterý historik-profesionál dovedl by dodržet tak důsledně tuto objektivnost v posuzování lidí a událostí, jako tento žurnalista, nevyhýbající se jinak bojům o dnešek.

Ale Peroutka nepíše ovšem historii při zabeďněných oknech a nejde mu o srovnávání vztrálných archíválií. Vzduch, v němž žijeme, proudí plným dechem do jeho knihy. Souvislost mezi tím, co bylo a tím, co je dnes, vystupuje co nejčastěji v jeho líčení a soudech. Přilís mnoho lidí hrajičích úlohu v jeho historii, bere dále účast na tom, co se děje dnes s námi a o nás. Není ukončena válka, komunismus je dosud důležitým činitelem, krise parlamentarismu a demokracie působí dodnes, vzájemný poměr stran nebyl vyřízen a ustálen před desítkami lety — Peroutka může tak mnohou historickou událost popřevratovou

prsou čtyři díry“ — je v tom brachylogicky zachycen a zhuštěn celý životní děj a jeho tragický výsledek.

Před Jiránekem měli jsme jednoho malíře básníka a spisovatele: Karla Hlaváčka. U něho je mezi oběma sférami nepochybně, je mnohem větší básník a spisovatel, než malíř. Jeho literární malba, cítil jsem tak vřady, jako by byla jen pracovní a toporný překlad jeho visí básnických, nečím, co za nimi žalostně a loudavě pokulhává v prachu namáhavé silnice. Je teatrálně symbolická, je jen mozková, není v ní zúčastněna celá bytost člověka a umělce, a zejména ne ten nejdůležitější orgán malířův: zrak. Jiránek nebyl na své štěstí malíř tohoto rázu. Jiránek jak v literatuře, tak v malbě šel za trojrozměrnou skutečností, a jen za ní, ne aby ji kopířoval, ale aby z ní vytěhl zákony stavby světa a života. Nyní, kdy se Jiránekovi dostává toho, co mu náleží jako malíř, není třeba mít starosti o jeho literaturu a spisovnictví. Třebas stálo na druhém místě v celkovosti jeho snah a usilování, přece souvisí pojmově a bytostně s jeho činností tvořivě malířskou právě tou svou vůlí ke skutečnosti jako nositelce vnitřní pravdy.

Tím krásně a výrazně hovoří dnes k nám. A to je dosti. Více ani nechtěl Jiránek ve svém moudrém sebeomezení, které tak čestně karakterizuje celou jeho bytost.

Dr. Walter Maras:

Z ČESKOSLOVENSKÉHO KULTURNÍHO ŽIVOTA.* Dokončení

„Kulhavý poutník“ Josefa Čapka prožívá vnitřně zemi a ideály, tedy dvě říše, které našemu zakalenému zraku se projevují jen jako protisvěty, jako póly v myšlení. Žádný z těchto obou světů netrpí modlou já, hliněného Boha, jmenovaného Osobou, oba jsou jako duše v člověku živoucí. Pochopitelně duše nemůže konkurovat Osobě, neboť Osoba je zdatnější, je rychlejší a rozmyslnější kulhající poutník na silnici tohoto světa je vždy předhonen elegantním luxusním autem Osoby. Duše není však takovou ubohou maličkostí, jakou snad by se chtěla zdát, myslíme-li na její obvyklá ztělesnění v člověku, jež vždy poněkud stojí za dokonalou lidskou postavou, ať už je to jen třeba znetvořením jedné nohy. Několi. Podle Čapka je silná, svobodná a jednáající jako orel, býk, lev a anděl evangelistů.

Rozlučme se s Kulhavým poutníkem v přesvědčení, že jsme mohli

* Z německého rozhlasu — řídí Dr. O. Franke.

hodnotit ve světle dnešních bojů a časových vlivů. To dodává jiného a dalšího zájmu a půvabu jeho práci. Je to historie, která dobře slouží přítomnosti. Je to minulost, která pomáhá životu, našemu dnešnímu životu. Je to škola, která naše časové bolesti může rozpoznávat a přispívá k vyléčení mnohým z toho, co bylo dřív. Dnešní význační lidé našeho politického života nespádli teprve ke kola na jevišti se nebe, nýbrž prodělali již ty a ty změny názorů, události významné před 10 a 15 lety mají dodnes dozvuky a dohry. Historie není nic mrtvého a historie mladého státu je tím živější. Odstup neznamená útek a psát dějiny nemusí jen muž odvrácený od všeho, co zavání současností a povznesený nad tak zvané malichernosti přítomné doby. Peroutkova Budování státu je zajímavý příklad, že bez povinné vědecké citlivosti lze možno za určitých předpo-

jen zběžně nadhodit to nejvýznamnější, a vratně se k druhé knize „Duch a národ“ od Arne Nováka. S intimními rozhovory je konec. Zde se urbi et orbi zvěstuje — po německu městu Brnu a českému národu — český duch a česká jsoucnost.

To se děje na nejtrůnějších námětech. Většinou jde o literární historická témata a portréty zapomenutých básníků, často však také o obsáhlé problémy, jako národ a rasa, kultura spisovné řeči a mluvy básnickovy, duše Brna a její básnická kultura.

Podle všeobecného charakteru máme tu katedrové přednášky a slavnostní řeči vysoké úrovně, třeba žádná z nich nebyla proslovena. Bezprostřední užitek pro českého čtenáře tkví v odkrytí skrytých pramenů české kultury, v znovuožití zapomenutých básníků, v klidném projednávání ožehavých moderních problémů, jako jsou rasová badání a jazyková kultura. Pro německého čtenáře je tato knížka především poučením a popudem, vůdcem důležitými životními otázkami české kultury. Je v ní také mnoho, co se nás, Němců, přímo dotýká. Tak mluví Novák o německém vlivu na českou řeč: „Tento vliv, který odpovídá zákonům kulturní asimilace, nemůžeme se svého vzdělání oddiskutovati a jistě právem připisujeme mu, jako nepředpojatí jazykoví badatelé, nejen nijak rušící, nýbrž v určitém smyslu dokonce tvůrčí sílu v našem jazykovém vývoji.“ Tu ukazuje Novák přímo na mluvený doklad pro plodné účinky kriticky kladné kulturní symbiosy Němců s Čechy, symbiosy, která během staletí přinesla mnoho požehnaní na nejtrůnějších životních odvětvích obou národů.

Studentský časopis č. 4. Zahájeno skvělým zásadním článkem Oldřicha Kerharta „O poslání výtvarného umění“, přináší nové číslo Studentského časopisu stať dra J. Váni o psychotechnice, pokračování studie B. Dohnala o básnickém díle O. Březiny, nadšené a oddané poznámky o umění Josefa Šímy a článek O. Srbové „Dramatik se ptá“. Mimo četné příspěvky studentské, básně, prózy, úvahy a kresby, jsou zde opět nejzajímavější: rubrika „z došlých dopisů“, „třišt“, pak referáty o knihách a různé zprávy, které spolu s rubrikou „středoškolský sport“ jsou pestřým kaleidoskopem studentské-

ho života i všestranného zájmu českoslov. středoškoláka, který se interese nejen o sport, ale i o politiku. Mimo to čtete tu předběžnou zprávu o III. celostátní středoškolské soutěži literárně estetické. Na obálce tohoto čísla S. Č. je pak reprodukována tempera Jana Zrzavého „St. Nik“.

KNIHY REDAKCI DOŠLÉ.

Františka Pecháčeková: Země miluje člověka. Román. Cena Kč 27.—. Vydala Družstevní práce, Praha. Láska k hlině je zdravým pudem celé národní duše a její skryté víry, že jen návratem k domovu ztracený syn naleznе tichost a pokoj svého srdce.

Móric Zsigmond: BUĎ DOBRÝ AŽ DO SMRTI. Román z maďarštiny přeložený Ant. Strakou. Vyšel právě jako XI. svazek knihovny „Epocha“ nákladem L. Mazáče v Praze. Stran 288, cena Kč 30.—, váz. Kč 42.—. Autor sám nazývá svoji práci románovou trochu autobiografií, trochu sněním, ale především tragedií dětské duše.

Dobré plnicí pero může darovati každý a způsobí každému radost. — Vyberte si jako vánoční dárek nové, průhledné pístové plnicí pero KOH-I-NOOR čís. 314, továrny na tužky KOH-I-NOOR L. & C. HARDTMUTH, které jest přes svou dostupnou cenu (Kč 108.—) naprosto spolehlivé, nikdy nedělá kaňky a jest až do poslední kapky inkoustu vždy přichystáno ku psaní.

Kapr pečený. Porci kapra na hřebetě nařizujeme a do režů dáme po plátku citronu, osolíme a dáme péci na 10 dkg Sany. Při pečení nutno kapra Sanou přelévati, aby dostal pěknou barvu.

Zima je sezona společenských událostí. I kdybyste měla v programu jenom jeden jediný ples, právě na ten budete zvlášť pečlivě vybírat svou toaletu a střevičky, abyste bez únavy užíla krás tance, byla stále svěží, aby vaše chůze zůstala trvale půvabnou. Vyžaduje to nejen pečlivý výběr obuvi a punčoch, ale také pečlivě ošetřené nohy. Pamatujte: před plesy si dejte ošetřit nohy a provést masáž u Baťů.

nic z těch vlivů jam, bez kterých není zpravidla pravděrná historická věda myslitelná. Čtenář získává tím, co bude podezřel při své odbornické reguli, která chce vědět „odkud to je“ mnoho podrobností, dokladů či překvapujících odhalení. Je pravda, že touto metodou nám Peroutka nedovoluje sledovati a prožívatí průběh svého studia a že nás postaví leckdy před hotový úsudek, ale z množství a pestrosti detailů, kterými operuje, poznáme brzy, že nechytá svůj úsudek z lehkého větru, nýbrž že k němu dospívá vážným a prostým probíráním faktů. Krátí nám pouze cestu, kde jiný by nás asi nechal prodírat se všemi jejími neschůdnostmi a zákruhy. Přicházíme zdánlivě k hotovému, ale uvědomíme si nakonec, že se tady někdo za nás musel dlouho plahočiti cestou necestou, abychom s nejvýhodnějšího místa měli vyhlídku konečného obrazu,

Strýc Boby

už myslí na vánoce

„Budete, hospodyňky, i na-
dále vařit, péci a smažit
s Vitellem? Pak Vám bude
odměnou vždy štěstí a
spokojenost, poněvadž bude
všem výborně chutnat!“

VITELLO

D É L I C A T E S S E

KDYBYSTE MĚL

svůj vlastní psací stroj, proslulou

CORONU!

Jak byste jí používal doma, v kanceláři, na cestách, všude! Nestojí mnoho, vyjdeme Vám ochotně vsíci v otázce splátek. CORONA je výrobkem nejstarší americké továrny na přenosné psací stroje. Budete mít dokonalý stroj na mnoho let. 4 modely v různých cenách.

GIBIAN

a spol., Praha II., Štěpánská 32.
Telefon 35151-53.

Zajímám se o Vaši CORONU.

Zašlete bližší popis.

Jméno:

Adresa:

KRAUS & SPOL.

tailors for gentlemen and ladies

Telefon 309-69

PRAHA II,
Panská ul. 10

l é k a ř i

Odborný lékař pro porod-
nictví a pro nemoci žen **MUDr. K. STEINBACH**
PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

Sanatorium dr. Opatrný

Telefon číslo 15

Starý Smokovec

léčí plicní choroby - Morbus Basedow

Otevřeno po celý rok

Navštivte výstavu

nejnovější knižní produkce nakladatelů, sdružených
v Kmeni, otevřenou denně od 8 - 16 hod. v Bratislav-
ském uměleckém kabinetě, Bratislava, Dunajská 21.

Výstava potrvá až do 24. XII.

KNIHOVNA

JEST OZDOBOU DOMOVA.

NAŠE NOVÉ SESTAVOVACÍ KNIHOVNY
JSOU KRÁSNE ÚČELNÉ A LEVNÉ.

ILLUSTR. KATALOG ZDARMA A FRANKO

Terza

V PPAZE II, VODIČKOVA 32.
PALÁC -U NOVÁKŮ- TEL. 23312

V BRATISLAVĚ Laurinská 22, telefon 1128
V BRNĚ K. VÄGNER, Česká 16.

Radost pod stromeček

Rata